

Kaiserin und Königin Maria Theresia **cirkáló 1893**

SMS Kaiserin und Königin Maria Theresia ***páncélos cirkáló, nagycirkáló***

Vízkeszítési:

Tervezéskor: 5330 t (5250 hosszú tonna; 5880 rövid tonna)

(Más forráshelyen 5247 tonna üresen és 6122 tonna max terheléssel.)⁴⁵⁵⁷

Teljes terhelésnél: 6026 t (5931 hosszú tonna; 6643 rövid tonna)⁴⁵⁵⁸

(Más forrásban: 5164,36 tonna feltöltetlenül és 6002,07 tonna maximális terhelésnél.)

Hossza: 113,7 m (737 láb) legnagyobb hossza

111,67 m (366,4 láb) a vízvonalon

106,6 m az egyenesek között

Szélessége: 16,26 m (53,3 láb)

Merülése: 6,13 m üresen - 6,81 m (22,3 láb) – 6,84 m teljes terheléssel

1 cm merülés 12,6 tonna súly után

Metacentrikus magasság: üresen 3,745 m, teljesen feltöltve 3,345 m

Meghajtása: 4 db (4,5 m átmérőjű⁴⁵⁵⁹) tüzcsöves, dobos ikerkazán és 2 db egydobos kazán. Az üzemi nyomás minden esetben 11 atmoszféra.

A 4 nagy kazán hajtja a hajót, míg a 2 kis kazán 43 (máshol 48) segédgépet üzemeltet.⁴⁵⁶⁰

2 db háromhengeres, vízszintes, háromszoros expanziójú gőzgép

2 db 3 szárú hajócsavar, aminek az átmérője 4,57 m.

1 db kormánylapát

2 db kémény

2 db francia típusú harci árbo

Teljesítménye: 9000 LE (9755 LE (7173 kW)) (7000 indirekt LE⁴⁵⁶¹)

Sebessége: 18,9 csomó, max.

1894-ben 19,35 csomó (36 km/óra), 119-es fordulatszámmal.

Hatótávolsága: 3500 tmf/10 csomó

Üzemanyaga: 746 tonna szén (724 tonna szén, amivel 3510 tengeri mérföldet tud megtenni.⁴⁵⁶²)

Személyzete: 450 fő,

475 fő (32 tiszt és 443 tengerész)

1907-ben 27 tiszt és 447 tengerész

Első tartalék alatt 14 tiszt és 253 tengerész

Tartalékban 6 tiszt és 121 tengerész

Lakóhajóként 3 tiszt és 59 tengerész

⁴⁵⁵⁷ Bak József, Csonkaréti Károly, Lévai Gábor, Sárhidai Gyula: Hadihajók típuskönyv, Zrínyi Katonai Kiadó, Budapest, 1984

⁴⁵⁵⁸ https://military-history.fandom.com/wiki/SMS_Kaiserin_und_K%C3%B6nigin_Maria_Theresia

⁴⁵⁵⁹ Militär-Zeitung, Juli-Dezember 1894-10-09

⁴⁵⁶⁰ Die Presse, Oktober 1894-10-04

⁴⁵⁶¹ Neue Freie Presse, Juni 1900-06-23

⁴⁵⁶² Neuigkeits-Welt-Blatt, Juni 1900-06-27

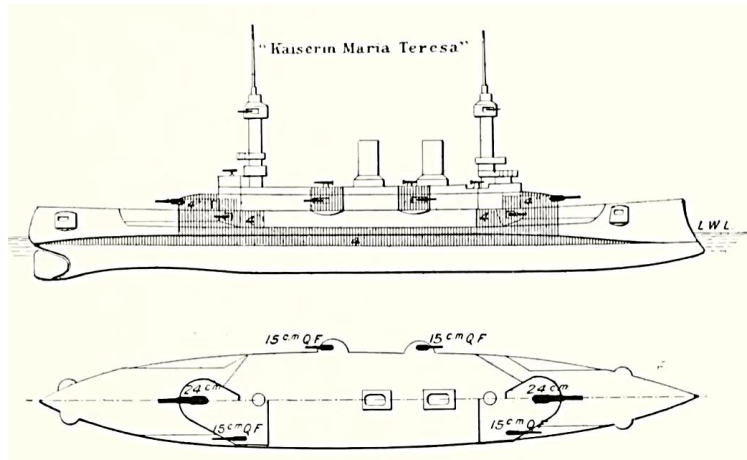
Páncélzata:

ővpáncélzat: 100 mm (3,9 hüvelyk)

páncélfedélzet: 38-57 mm (1,5–2,2 hüvelyk)

lövegtornyok: 40-100 mm (átépítés után 125 mm)

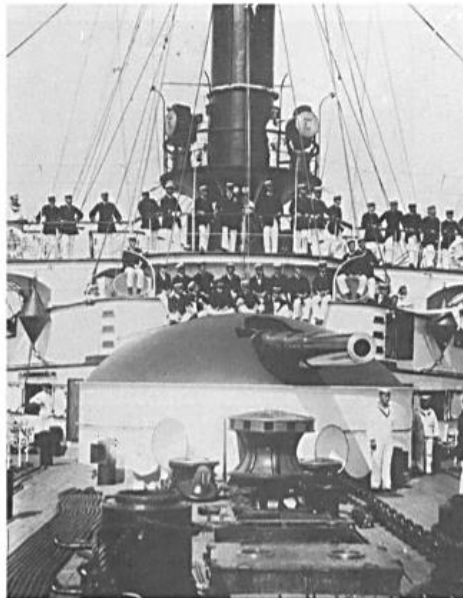
parancsnoki torony: 20-50 mm (2 hüvelyk), kazamaták: 80 mm

A hajó páncélzatának elhelyezkedése a satírozott részen⁴⁵⁶³

Fegyverzete:

2 db 24 cm Krupp L/35 C/86 ágyúk egyes tornyokban. Löveg súlya 27 tonna. Viszonylag rövid csőhossz, 215 kg-os lövedék. Kilövésnél 4511 méter-tonna torkolati energia és 640 m/perc sebesség. Tűzgyorsaság percenként egy lövés. Páncéltörő képesség 240 mm cementált acél.

Feltehetőleg egy 24 cm-es lövegtorony. Érdekes a lövegtorony formájának a kialakítása⁴⁵⁶⁴

8 db 15 cm Krupp L/35 C /86 rövid csövű kazamatalöveg Tűzgyorsaság percenként 8 lövés.

Kilövéskor 1100 m-tonna torkolati energiája volt a lövedéknek.

12 db 4,7 cm L/44 Skoda SFK

6 db 4,7 cm L/33 Hotchkiss SFK (4 db az árbocokon elhelyezve.)

Az árbocok belsejében lőszerlift és létra van beszerelve az ágyúk ellátásához.

2 db 7 cm (6,6 cm) L/15-ös partraszálló ágyú

2 db 8 mm-es géppuska

⁴⁵⁶³ <https://www.youtube.com/watch?v=La7-H0WCCFg>

⁴⁵⁶⁴ <https://docplayer.hu/40612906-Small-protected-torpedo-cruisers-sms-panther.html>

4 db 45 cm-es (18 hüvelyk) víz feletti torpedóvetőcső
(Egy-egy az orrban, egy-egy a tatban és egy-egy mindkét oldalon.)

Fegyverzete az 1910-es átépítés után:

2 db 19 cm L/42 Skoda hosszú csövű löveg egyes tornyokban
(A löveget 1903-ban tervezték és 1905-ben állt rendszerbe. Súlya 12,5 tonna, zárszerkezete 450 kg (992 font). Fegyver hossza kb. 8 m (315 hüvelyk), furathossz 7,410 m (292 hüvelyk), huzagolás hossza 5,112 m (201,3 hüvelyk). Horonyok (50) 0,118 Mé x 0,282 (3 mm Mé x 7,16 mm Sz). Tűzgyorsaság 4 lövés percenként. Csőemelés -5 ° - +15°.

Lőszer típus és súlya: APC L/3,2 - 97 kg, S APC L/3,5 - 90 kg, Repeszek L/2,8 - 49,25 kg.

Robbanótöltet: APC - 2,0 kg, S APC - 6,07 kg, Repeszek - 0,90 kg.

Lövedék hossza: APC - 60,8 cm (23,9 hüvelyk), S APC - 66,5 cm (26,2 hüvelyk), Repeszek - 53,2 cm (20,9 hüvelyk).

Kivetőtöltet: 58,0 font (26,3 kg) 19/480 mm-es M97, hüvely - 103,6 font (47 kg).

Csőtorkolati sebesség: Ausztria-Magyarországon használt típusnál - 2700 fps (825 mps)

3120 m-tonna torkolati energia.

Lőszerkészlet csőenként 120 db.⁴⁵⁶⁵) Lövegcső élettartalma 300 lövés.⁴⁵⁶⁶

Páncéltörő képessége 380 mm cementált acél.

8 db 15 cm L/35 C /86 modernizált kazamatalöveg

(Csőemelés -5 ° - +15°. Teljes lőszerkészlet 1120 db. Lőszere 45 kg. Torkolat energia 1200 m – tonna, és 700 m/perc.

12 db 4,7 cm L/44 Skoda SFK ágyú. Lőszerkészlet 5 732 db.

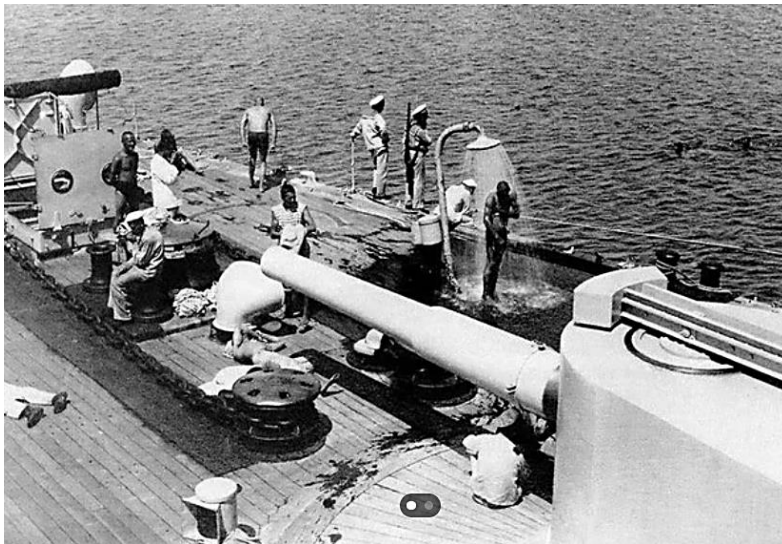
2 db 4,7 cm L/33 Hotchkiss SFK ágyú

4 db 3,7 cm Vickers ágyú

2 db géppuska⁴⁵⁶⁷

2 db 7 cm (6,6 cm) L/15-ös partraszálló ágyú. Lőszerkészlet 8000 db.

4 db 45 cm-es L4 víz feletti torpedóvetőcső. Torpedókészlet 8 db.

Fürdőző legénység a hajó fedélzetén, feltehetőleg egy 19 cm-es lövegnél⁴⁵⁶⁸

Csónakok: 2 db II. osztályú gőzbárka, 1 db 2 osztályú vitorlás bárka, 1 db 2. osztályú Pinasse, 1 db 1. osztályú mentőcsónak, 1 db 1. osztályú Gigg, 2 db 2. osztályú vitorlás csónak, 2 db 6 evezős Jollboot,

⁴⁵⁶⁵ http://www.navweaps.com/Weapons/WNAust_75-42_Skoda.php

⁴⁵⁶⁶ Militär-Zeitung, Januar-Juni 1903-06-05

⁴⁵⁶⁷ Grazer Tagblatt, November 1912-11-02

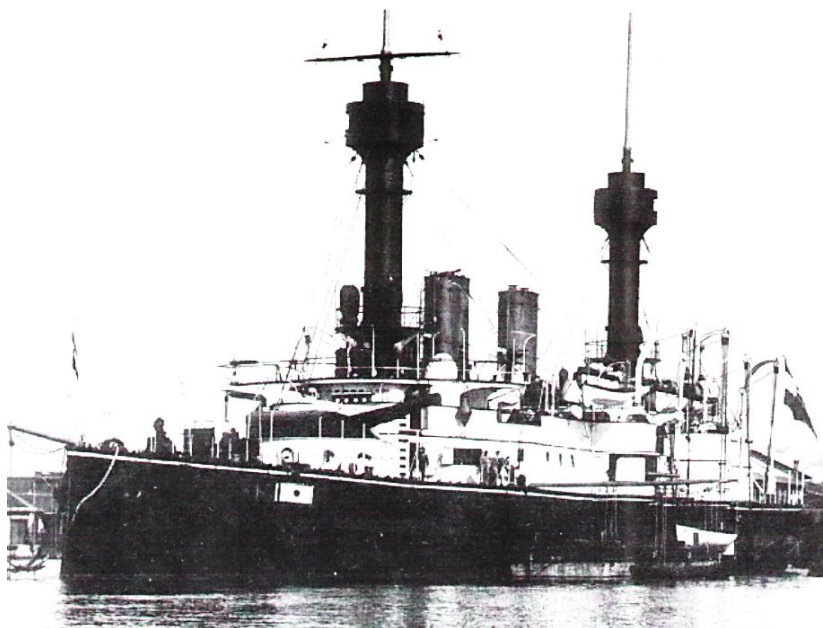
⁴⁵⁶⁸ https://www.reddit.com/r/HistoryOfAustria/comments/umcb4c/shower_time_on_sms_kaiserin_und_k%C3%B6nigin_maria/

2 db 2 evezős Jolle, 2 db tisztító csónak⁴⁵⁶⁹

Horgonyok: Tyszak típusú 3800 kg-os horgony, 3 db Admiralitás típusú horgony: 929 kg, 491 kg, 263 kg.

Reflektorok: 4 db 60 cm átmérőjű

Kos kiképzésű hajóorra volt.

*A hajó 1900-ban a kínai útja során*⁴⁵⁷⁰

Épült: Stabilimento Tecnico Triestino (San Rocco), Trieszt

Építési költsége: 7 856 150 korona⁴⁵⁷¹. Ez 25%-os drágulás az SMS Kaiser Franz Joseph I. cirkáló és az SMS Kaiserin Elisabeth cirkáló építési költségéhez képest.⁴⁵⁷²

Építés kezdete: 1891.07.01. (1891.10.06.)

A gerinc acélöntvényeit a Pilzeni Skoda Művek, a páncéllemezeket pedig a Witkowitz gyár szállította.

Vízrebocsátása: 1893.04.29.

Keresztanyja Marie Teréz főhercegnő volt férje aki Carl Ludwig főherceg felesége.

Szolgálatba állt: 1895.03.24.

A háború után Nagy-Britannia kapta meg. Innét lebontásra Olaszországba került és Elba szigeténél lebontották.

Az SMS Kaiserin und Königin Maria Theresia cirkáló volt az Osztrák-Magyar Monarchia első páncélos cirkálójája. Eredetileg az SMS Kaiser Franz Joseph I. osztály harmadik tagjának szánták, de közben áttervezték a hajót. A vízkiszorítását 1000 tonnával megnövelték, oldalsó páncélzatot és erősebb hajtóműveket kapott, valamint megnövelték a közepes tűzéréségét. Építéséért kezdetben 5 angol cég versenyzett, de végül Triesztben építették meg. Van olyan forrás, amely az SMS Kaiser Karl VI. továbbfejlesztett változatának tartja, de ez tévedés, mert az SMS Kaiser Karl VI. az SMS Kaiserin und Königin Maria Theresia után épült meg pár évvel. Így az SMS Kaiser Karl VI. a „Mária Terézia” továbbfejlesztett változata.

1893.

„A Mária Terézia hadihajó tengerre bocsátása. Triesztben nagy ünnepekre készülődnek. Az osztrák-magyar hadiflotta legújabb hajóját a Kaiserin und Königin Mária Thereziát fogják vízre bocsátani. A

⁴⁵⁶⁹ Matlekovits Sándor (szerk.): Magyarország közgazdasági és közművelődési állapota ezeréves fennállásakor és az 1896. évi ezredéves kiállítás eredménye 4. kötet (Budapest, 1897)Marchetti Herman - Reményi Ferenc: A cs. és kir. haditengerészet kiállítása

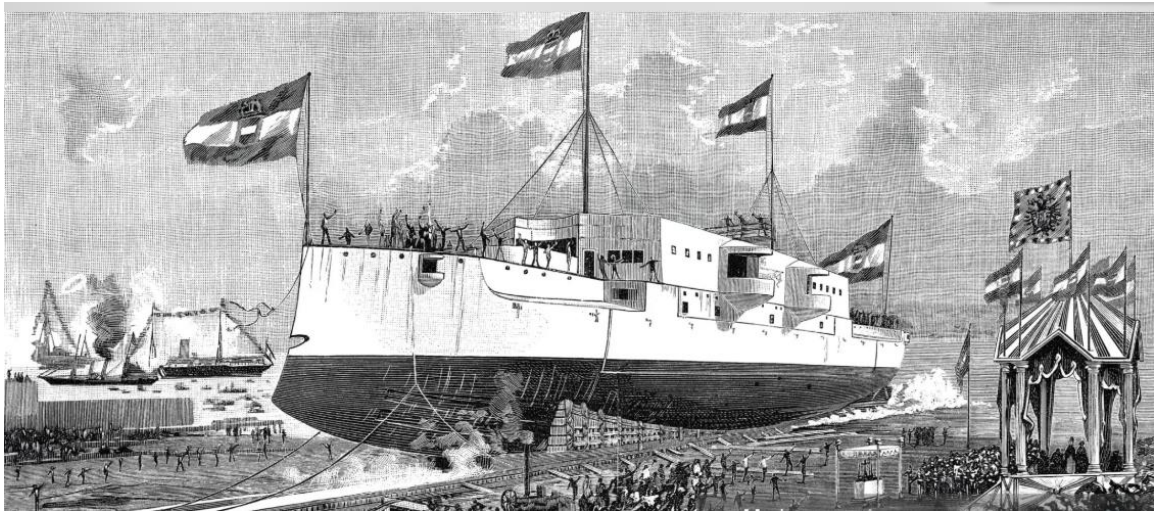
⁴⁵⁷⁰ https://hu.wikipedia.org/wiki/SMS_Kaiserin_und_K%C3%B6nigin_Maria_Theresia

Das interessante Blatt, Januar-Juni 1900-06-28

⁴⁵⁷¹ Linzer Volksblatt, Juni 1906-06-19

⁴⁵⁷² <https://en-academic.com/dic.nsf/enwiki/9757243>

hajókeresztelésre, mint Bécsből telefonon jelentik, Károly Lajos főherceg és Mária Terézia főhercegasszony ma reggel 7 óra 20 perckor a déli vasút futárvonataival Triesztbe utaztak.”⁴⁵⁷³

4574

Ezzel a cirkálóval az 1884-es flottaterv egy jelentős harci erővel bíró egysége kerülhet a flottához. Nagy sebesség, erős fegyverzet, a hajó létfontosságú részeinek kellő védelme, nagyfokú elsüllyeszthetlenség. A hajó nagy tengeri területeket felügyelhet majd. A hajót nagyrészt hazai alapanyagokból, hazai munkával, hazai hajógyárban építették.⁴⁵⁷⁵ A hajót a haditengerészeti műszaki bizottság által készített tervek alapján építették, Sollok Viktor és Josef Kulinka haditengerészeti hajóépítő 1. osztályú főmérnökök vezetésével. A hajó fő méretei a következők: Maximális teljes hossza 113,2 méter, hossza a merőlegesek között 106,60 méter (máshol 106,7 m), maximális szélessége a külső burkolaton 16,20 méter, merülés előre 5,85 méter, merülés hátra 6,48 méter, vízkiszorítás a tervezett vízvonalon 5270 tonna. (máshol 5670 tonna.) Az 57 milliméter vastag ívelt páncéltető, amely oldalain 1,3 métert ér a víz alá, vízmentesen zárja a hajó alját és védi a létfontosságú részeit a nehéz ellenséges lövedékek behatolásától. A hajó mindkét oldalán a motor- és kazántelegek, valamint a szomszédos lőszerraktárak területén 100 mm-es acél páncélván van felerősítve a robbanóanyagok elleni védelemre, páncélozott fellegvár formájában, amely szintén zárt. Rendelkezésre áll egy nagy teljesítményű szivattyúrendszer, amely szükség esetén óránként több mint 950 tonna tengervíz képes kiszivattyúzni a tengerbe az úszóképesség fenntartása érdekében. A hajó fő fegyverzete két, egyenként 35-ös kaliberű, 24 centiméteres Krupp ágyúból áll, amelyek központi forgótagokra vannak felszerelve, rögzített tornyokban, 240 fokos forgási szöggel. Továbbá öt 15 centiméteres gyorstölthető ágyúval és húsz kisebb kaliberű ágyúval lesz felfegyverkezve. A nehézlövegek célzását illetve betöltését eddig hidraulika segítette. Ezen a hajón viszont már elektromos erőátvitel vette át a hidraulika szerepét. A torpedóberendezés 4 Lanzir eszközből áll. 300 izzólámpa világítja meg a hajó összes helyiségét, míg négy ívlámpa, összesen 80 000 gyertya fényerősségével a külső terepi világítást biztosítja.⁴⁵⁷⁶ A hajó 10 000 lőerős, sebessége 10 csomó, összesen nem kevesebb, mint negyvennyolc független gőzgéppel rendelkezik, amelyek különféle célokat szolgálnak.⁴⁵⁷⁷ A hajó gépeit Eduard Mollier gépészmérnök igazgató projektjei szerint gyártották Ferdinand Hüther haditengerészeti főmérnök irányítása alatt.⁴⁵⁷⁸

⁴⁵⁷³ Pesti Napló, 44. évfolyam, 1893-04-27 / 120. szám

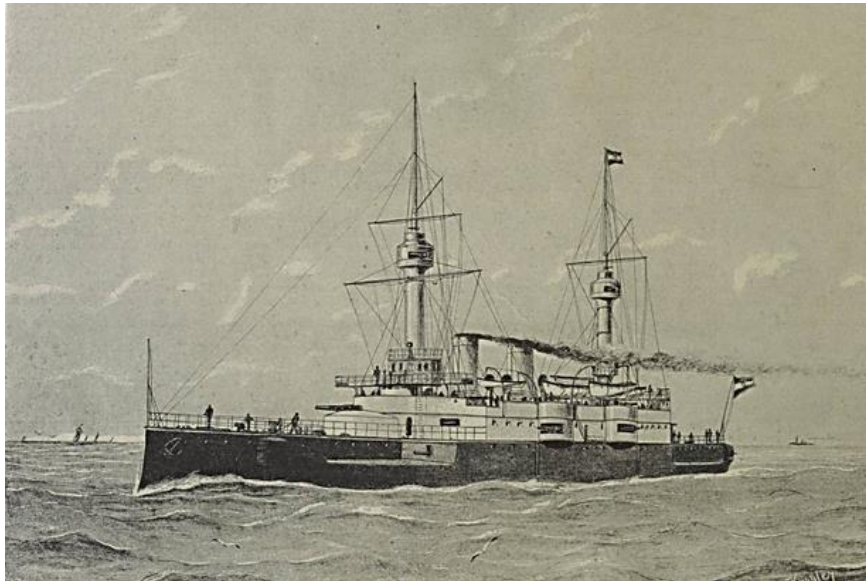
⁴⁵⁷⁴ <https://www.gettyimages.com/detail/illustration/launch-of-the-cruiser-sms-kaiserin-und-royalty-free-illustration/1308402097?phrase=gear%2Bpattern>

⁴⁵⁷⁵ Klagenfurter Zeitung, April 1893-04-12

⁴⁵⁷⁶ Vorarlberger Landes-Zeitung, April 1893-04-12

⁴⁵⁷⁷ Grazer Volksblatt, April 1893-04-15

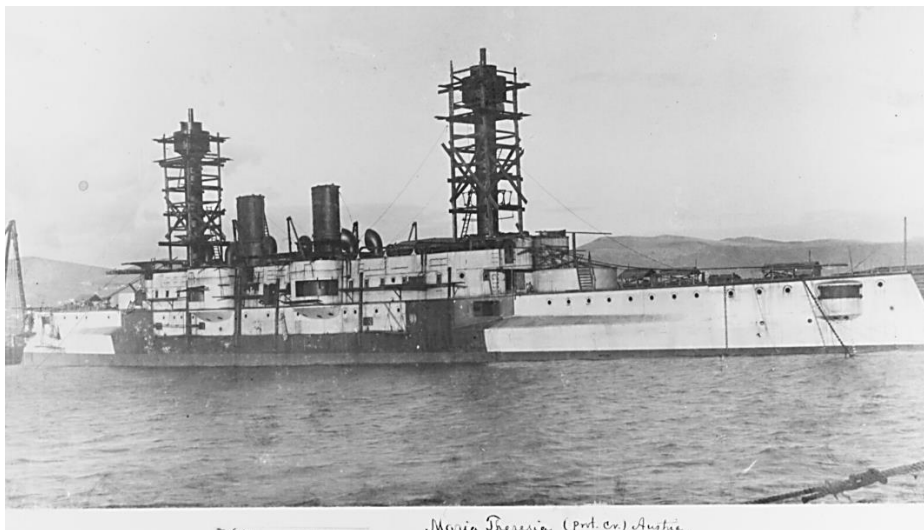
⁴⁵⁷⁸ Wiener Salonblatt, Januar-Juni 1893-04-16

„Ünnepi pompával avatták fel ma délelőtt a Mária Terézia hadihajót Trieszt mellett a san roccoi öbölben. A fellobogózott kikötőt egészen ellepte a kíváncsi közönség, mely az ünnep fényében jött gyönyörködni. Az udvar tagjain kívül sokan jöttek le Bécs előkelő köreiből, katonatisztek, főrangú tisztviselők, akik már a reggeli órákban elfoglalták a számukra felállított tribünöket. És ezt a tarka, eleven képet még ragyogóbbá, még bájosabbá varázsolták a nők. A tavaszi nap arany sugarai tetszelegve futottak végig a tarka, díszruhákön, a lobogó színes zászlokon és a tenger hullámfodrain, amelyek nyugtalanul csapkodtak a hatalmas hadihajóhoz. A környező dombok zsúfolva voltak emberekkel A muggiai öböl pazar látványt nyújtott. A hajóraj zászlópompája békésen lengedezett, az útra induló Marquis Barquehem gőzös lassan feszítette ki vitorláit Oldalt a hajórajhoz nem tartozó hadihajók és a yacht-egyesület hajói teljes zászlódíszben horgonyoztak, közöttük a Poseidon, a hajóraj tisztjeivel, egy csapat kis gőzös, vitorlás- és evezős csónak. Háromnegyed kilenc órakor szentelte fel a hajót a fedélzeten Urednicsek lelkész. A szertartás útja kíséretével az udvari pavillonba ment, hogy ott a királyi család tagjait bevárja. Pontban 10 órakor érkezett meg Károly Lajos főherceg nejével Mária Terézia főhercegnővel és Lajos Viktor főhercege. Mikor a Phantasie-yacht közelgett, a hadihajók megadták a szokásos üdvölvéseket. A matrózok viharos Hadi-kiáltásokban törtek ki. A királyi család tagjait külön díszcsónakon vezette báró Sterneck a hajógyárhoz s onnan a pavillonba. Itt Rinaldini helytartó és felesége fogadta a vendégeket. A két főherceg tábornoki egyenruhában volt, Mária Terézia főhercegnőn pedig narancsszínű atlaszból készült, remek toilette. Vállait peluchemantille, fejét pedig arannyal áttört tollkalap fedte. A főhercegnőt a közigazgatási tanács tagjai, a Stabilimento tecnico igazgatósága és négy udvarhölgy fogadta. Az egyik udvarhölgy Dimmir asszony orchideákból és vörös tulipánokból készült pompás virágbokrétát nyújtott át a főhercegnőnek. Erre hozzáfogtak a hajó támaszainak eltávolításához. Az építés vezetője rövid idő múlva jelentette a hajóparancsnoknak, hogy a hajó vízre bocsátható. A pontifikáns erre másodszer szentelte be a hajót. Utána báró Sterneck a következő beszédet mondotta: Császári és királyi fenség! Felsőleges urunknak, császári és királyi apostoli felségének, legmagasabb hadurunk atyai jóakarátának és a képviselőtestületek hazafias érzületének köszönhetjük, hogy haditengerészetünket ismét egy nagy hajóval szaporíthatjuk. Büszkeséggel és örömmel üdvözljük haditengerészetünknek legfiatalabb tagját, mely egy halhatatlan uralkodónőnek nevét viseli és a mely mindenkor dicsőséget fog szerezni a trónnak és a monarkiának. Arra kérem császári és királyi fenségedet, kegyeskedjék a hajót elkeresztelni és a vízrebocsájtást elrendelni. A milyen fényes volt a hajó első órája, olyan fényes legyen a jövője is, békében és háborúban egyaránt. Legénységét egészen a halálíg töltsé el az az antik szellem, amely, mikor hazánk veszedelemben forgott, e hősiesszavakban nyert kifejezést: Moriamur pro rege nostro! Mária Terézia főhercegnő erre elkeresztelte a hajót s azután ezeket mondotta: Lelkesedve csatlakozom ahhoz az ünnephez, a melyet ma haditengerészetünk megül, s mely örömnép szép Ausztria-Magyarországunkra. Tiszteletteljesen emelem fel szemeimet a nagy

⁴⁵⁷⁹ Magyar Génius, 2. évfolyam, 1893-04-30 / 18. szám
Das interessante Blatt, Januar-Juni 1893-03-30

császárné és királyné fenséges alakjához, kinek emlékét ma megújítjuk. Változhatlanul áll előttünk magasztos példája Örökítse meg tehát dicső nevét e hatalmas acélépület. Hú, hősie és kitartó legyen mindenkor e hajó. Ő felsége, legfelsőbb urunk parancsára megkereszteltek e névvel: Mária Terézia császárné és királyné! A főhercegnő szavait verssel fejezte be, a mely hevenyészett fordításban így hangzik: A dicsőségnek fényét hintve szét, Viseld a híres Habsburgok nevét! A császárné s királyné hírneve Vitorláiddal szálljon százfele S a merre jársz, a gyöngyöző habot Ragyogja be szerencsecsillagod. S ha a csatáknak hullámárja csapkod, Vitéz testeddel álljad ki a harcot S hozz utaidról diadalt haza Reményeket fűz hozzád a haza! És hogyha járod majd a messzeséget, Az Isten keze oltalmazzon téged. A főhercegnő ezután megnyomta a villamos gombot mire a szokásos módon odacsapódott egy pezsgős üveg a hajó oldalához. A főhercegnő ezután a keresztelő szavakat messze elhallható hangon mondotta és megadta a jelt a vízrebocsátásra. A mikor a Mária Terézia előbb lassan és méltóságteljesen, azután mindig növekvő sebességgel megindult a zenekar a néphimnuszot játszotta és az összes hajókról eldördültek az üdvölvések, mialatt a vendégek és a hajógyár munkásai lelkesült Ervira és Hurrah kiáltásokban törtek ki. Károly Lajos főherceg és neje Lajos Viktor főherceggel ezután cerclét tartottak. Ezután a vendégek a jelenlevők folytonos üdvkiáltásai közt a Phantasie-yachton visszatértek a trieszi kikötőbe. Báró Sterneck tengernagy ma délelőtt a következő táviratot kapta a királytól: A Mária Terézia cirkáló hajó szerencsés vízrebocsátásával, amelyről jelentést kaptam, hadi tengerészetem oly gyarapodást nyert, a mely becses, ékesen szóló bizonyossága technikai haladásának. A nagy uralkodónő nevét viselő hajó, mely a habokban, siklott, legyen mindenkor gyarapítója derék tengerészetem díszének és dicsőségének.”⁴⁵⁸⁰

4581

A hajót nehéz, francia típusú hadi árboccal szerelték fel. Erről az árboc típusról egy korabeli cikk így írt: „A HADI APIBOCZ. Az újabb hadihajókon hiába keressük a régibb hajók égbenyúló árboczeit, vitorláikkal s bonyolult kötélzetükkel; feltűntek azonban helyettük a jóval alacsonyabb, de a réginél vastagabb, sajátságos alakú ú. n. hadi árboczok, melyek vitorlákkal nem bírnak s így a hajó továbbmozdítása többé már nem a szelekre, hanem egyedül a gőz erejére van bízva. A hadi árbocz szerepe abban áll, hogy az, míg egyrészt a jelző zászlók fölvonására szolgál alapul, másrészt tényleges részt vesz a hajó védelmezésében és pedig ez utóbbi szereplése némelykor életkérdéses lehet a hajóra nézve. Szerkezetét illetőleg, a hadi árbocz nem egyéb, mint egy fölfelé keskenyedő, tág vascső, mely bizonyos magasságban egy vagy két árboczkosárral van fölszerelve. Az árboczkosarak 2—3 kiskaliberű gyorstüzelő vagy önműködő ágyúval vannak fölfegyverezve s terjedelmük akkora, hogy az alsó kosárban 4—5 ember, a felsőben két ember elfér s az ágyukat igazíthatja. A matrózok az árbocz belsejében alkalmazott létrán másznak fel a kosarakba s emelőgéppel ugyanitt szállítják fel a töltéseket. Ütközet alatt a hadihajón nincs veszedelmesebb hely, mint fenn a hadiárbocon levő kosarakban, hol a matrózok, kiket kötelességük oda szólít, az egész ütközet alatt az ellenség tüzeinek biztos célpontul

⁴⁵⁸⁰ Pesti Napló, 44. évfolyam, 1893-04-30 / 123. szám

⁴⁵⁸¹ <https://www.flickr.com/photos/16118167@N04/51292949102>

szolgálnak s védve alig vannak, mert az a vékony vaspánczél, mely őket körülveszi, csak a puskagolyókat képes visszatartani, míg a nagyobbak ellen semmi védelmet nem nyújt, sőt az ütődés által csak azok elrobbanását okozza. Ha nagyobbfajta ágyúgolyó éri az árbocot, robbanásával azt egészen ledöntheti s elképzelhetjük, mi lesz azok sorsa, kik az árboczczal együtt lezuhannak. Különösen borzasztóvá az teszi a hadiárbczon levők helyzetét, hogy a míg a harczoló hajók egymástól távol vannak, nekik az ellenség tüzének közepette mozdulatlanul kell várniok a pillanatot, mely őket is ütközetre szólítja. Ez a pillanat akkor érkezik el, ha a hajók már egészen egymás közelébe jutottak s egymást kerülgetik, hogy vasorrával melyik döfje a másikat oldalba halálosan. Ekkor megszólalnak a hadiárbczok apró ágyúi is s az ellenséges fedélzeten levő alakokat s főként az ágyúablakokat veszik célba, hogy a mögöttük levő tüzereket lelődhessék. A legdöntőbb szerep azonban akkor jut a hadiárbczok osztrályrészl, mikor az apró torpedónaszádok támadása ellen kell védekezni. Ezek közeledtét az ott levők a magasból messziről észrevehetik s a közeledő veszélyre figyelmeztetik az alatt levőket. A nagyobb ágyúkkal a gyorsan úszó torpedónaszádokat nagyon nehéz eltalálni s mivel az ilyen ágyúk hajlási szöge csekély, bizonyos távolságon belül már lehetetlen is őket célbavenni. Ekkor kezdenek rájuk a fedélzet kisebb ágyúival lövöldözni s végre az árboczkosarak gyors tűzű ágyúi is, golyózápport zúdítanak az ellenségre. De mily feladat az, a szabálytalan inga gyanánt folyton ide-oda mozgó árboczkosárból célba venni a gyorsan közeledő kis torpedónaszádot? Jobb begyakorlás, kitartóbb erő s nagyobb lélek-éberség a hadihajón sehol sem szükséges, mint a hadiárbcz tüzéreinél, hogy az ilyen válságos pillanatokban sikerrel küzdhessenek. Ekkor azonban ők lesznek a hajó megmentői, akik vészteljes helyzetüknél fogva, különben is már az ütközet kezdetétől fogva méltán a hajó legelső hősei gyanánt tekinthetők.⁴⁵⁸²

1894.

Trieszti hölgyek egy csoportja elhatározta, hogy a hajónak díszlobogót adományoz. Rosa von Rinaldini kormányzó asszony és Angela von Reinelt bárónő javaslatára.⁴⁵⁸³

1894.08.11-én tengeri próbautat tett, majd a haditengerészet átvette.

1894.10.04-én befutott Polába. A hajó gőzszivattyúi óránként 1200 tonna vizet képesek kiszivattyúzni a hajóból. A hajó vízkiszorítása 5270 tonna.⁴⁵⁸⁴

„Dinamitlopás egy osztrák-magyar hadihajón. Spezia, nov. 15. (Saját tudósítónk távirata.) A Mária Terézia hadihajóról, melynek 15.000 tonna dinamitot kellett volna Cagliáriba (Olaszország) szállítania, 80 tonna dinamitot elloptak. Azt hiszik, hogy a tolvajok anarhisták voltak.”⁴⁵⁸⁵

1895.

1895.03.17-én szentelték fel a 108 hölgy által adott díszzászlót.⁴⁵⁸⁶

1895.03.24-én a Nyári Cirkálóosztág zászlóshajója lett. A kötelék egységei az SMS Mária Terézia, az SMS Kaiser Franz Josef I. és az SMS Trabant torpedóromboló.⁴⁵⁸⁷

1895.05.09-én Polában volt a császár látogatása alkalmával.

1895.05.10-11-én részt vett a Fasana-csatornában a császár jelenlétében tartott flottamanőverben és lövészetben, majd behajózott Polába.⁴⁵⁸⁸ A hajó a Brioni-szegetek közelében volt lögyakorlaton.⁴⁵⁸⁹

1895.05.17-én kihajózott Polából Carl Stefan (Károly István) főherceg, a Nyári Cirkálóosztág parancsnokának zászlóshajójaként Kiel felé. Egy k.u.k. haditengerészeti kötelékkal részt vett a Kieli (Vilmos)-csatorna megnyitásán. A hajó parancsnoka Pörtl Károly.

1895.05.23-28-án Gibraltárban volt. Hatalmas viharban hajózott a Biscaya-öbölben. A hajó 35°-ban kilengett a hullámszásban. A hajó sebessége 6-7 csomóra csökkent. Később a kilengés már csak 20° volt.

⁴⁵⁸² Vasárnapi Ujság – 1898-06-19 / 25. szám / A hadi árboc (képpel) 430. oldal / Vegyes kisebb cikkek és közlemények

⁴⁵⁸³ Das Vaterland, Mai 1894-05-23

Neuigkeits-Welt-Blatt, März 1895-03-29

⁴⁵⁸⁴ Die Presse, Oktober 1894-10-04

⁴⁵⁸⁵ Budapesti Hírlap, 14. évfolyam, 1894-11-16 / 317. szám

⁴⁵⁸⁶ Neuigkeits-Welt-Blatt, März 1895-03-29

⁴⁵⁸⁷ Linzer Tages-Post, März 1895-03-13

⁴⁵⁸⁸ Neue Freie Presse, April 1895-04-29

⁴⁵⁸⁹ Innsbrucker Nachrichten, Mai 1895-05-15

1895.06.01-06-ám volt Brest-ben. Itt a sűrű ködben reflektorok segítségével hajtottak végre flottamanővert.

1895.06.11-23-án Kielben járt.

„Az osztrák-magyar hajóraj bevonulása a hét jelző- és 14 torpedóhajó kíséretében fényes látvány volt. A német hajók személyzete háromszoros hurrá kiáltással üdvözölte az osztrák-magyar tengerészeket. Henrik porosz herceg, Heszter altengernagy és a német tengerésztisztek az osztrák-magyar lobogós hajóra mentek, ahol Károly István főherceget üdvözölték.”⁴⁵⁹⁰

1895.06.27-30-án Plymouth-ba érkezett.

1895.07.05-09-én Gibraltárban kötött ki.

1895.07.15-én futott be Polába.

1895.09.14-én leszerelték.⁴⁵⁹¹

Ekkor már a parancsnoka Karl Spetzler v. Oltramar sorhajókapitány.⁴⁵⁹²

1896.

1896.03.31-én felszerelték és Cattaróba ment a nyári osztaggal együtt.

1896.04.27-én Triesztben volt az SMS Budapest vízrebocsátása alkalmából. „Délután 2 órakor a Mária Terézia hadihajón ebéd volt, melyen Spaun báró altengernagy Széchenyi gróf és neje, Ráth főpolgármester a budapesti küldöttséggel, Rinaldini helytartó, Minulius, Seemann és Hincke ellentengernagyok, Loretto és Königbrun vezérőrnagyok, Batthyány gróf fiumei kormányzó, Hain báró tartományi elnök, Kalchberg báró, a Lloyd elnöke, Pitteri polgármester, Becher a tengerészeti hatóság elnöke, Gaddum lovag, a Stabilimento technika főtitkára a hajómérnökökkel, Mört lovag és Brosch lovag, hajóparancsnokok, Urednicek tengerészeti plébános és Popper hajóépítő mérnök vettek részt. Spaun báró altengernagy ő felségét, azután pedig Mária Valéria kir. hercegnőt és a budapesti küldöttséget köszöntte föl. Ráth főpolgármester a haditengerészetet élte. Köszöntőt mondtak még Széchenyi grófnőre, a keresztanya helyettesére, a tengerészeti tisztikarra, Sterneck báró tengernagyra, Spaun báró altábornagyra, Budapest és Trieszt városokra és a Stabilimento technikára. Az ebéd alatt a hajó zenekara játszott. A délután folyamán a vendégek a rendelkezésükre bocsátott hadi csónakokon a hadihajók megtekintésére indultak.”⁴⁵⁹³

1896.05.07-én Teodo-ban vetett horgonyt, de még ezen a napon Kréta felé elhajózott, hogy részt vegyen a nemzetközi flottablokádban.

1896.05.26-án egy torpedócsónakkal együtt, Budua-tól (Budva, Montenegró) 20 mérföldre, elvált a nyári köteléktől és Canea (Kréta) vizeire küldték felderítés végett. A hajó parancsnoka Ritter Perin v. Wogenburg sorhajókapitány.⁴⁵⁹⁴

1896.05.29-1896.07.26-ig Canea-ban horgonyzott.⁴⁵⁹⁵

1896.07.27-30-án Pireus-t kereste fel.⁴⁵⁹⁶ Itt szenet vett fel.⁴⁵⁹⁷

1896.07.31-1896.08.02-ig Candia-ban (Kréta) járt.

1896.08.02-03-án Rethymno (Görögország) következett.

1896.08.03-29-ig Canea-ba tért vissza.

1896.08.30-1896.09.04-ig Candia vizein volt.

1896.09.04-10-ig Canea-ban horgonyzott.

1896.09.10-1896.10.08-ig a Suda-öbölben járt.

1896.10.10-11-én Szalonikit kereste fel.⁴⁵⁹⁸

1896.10.13-19-én Teodo-ba tért vissza.

1896.10.19-21-én Spizza-ban (Spic, Cattaro közelében) állt meg.

⁴⁵⁹⁰ Pesti Hírlap, 17. évfolyam, 1895-06-12 / 159. szám

Neue Freie Presse, Juni 1895-06-12

Neuigkeits-Welt-Blatt, Juni 1895-06-18

⁴⁵⁹¹ <https://docplayer.hu/40612906-Small-protected-torpedo-cruisers-sms-panther.html>

⁴⁵⁹² Neuigkeits-Welt-Blatt, September 1895-09-14

⁴⁵⁹³ Budapesti Hírlap, 16. évfolyam, 1896-04-28 / 117. szám

⁴⁵⁹⁴ Das Vaterland, Mai 1896-05-28

⁴⁵⁹⁵ Grazer Tagblatt, Mai 1896-05-30

⁴⁵⁹⁶ Magyar Hírlap, 6. évfolyam, 1896-08-01 / 211. szám

Klagenfurter Zeitung, August 1896-08-02

⁴⁵⁹⁷ Das Vaterland, Juli 1896-07-28

⁴⁵⁹⁸ Neue Freie Presse, Oktober 1896-10-11

1896.10.21-én rövid ideig Teodo-ban volt, majd elhajózott Polába.

1896.10.22-én Polában volt és az Antivariból Brindisibe hajózó olasz koronaherceg és feleségének kíséretét adta.

1896.11.04-én Polából a Levantei vizekre hajózott.

1896.11.08-1896.12.27-ig befutott Szalonikibe.

1896.12.28-30-ig Sigri-t (Leszbosz-szigetén van) kereste fel.

1896.12.30-1897.01.08-ig Szmirnában volt.⁴⁵⁹⁹

1897.

1897.01.02-án Szmirnában megmentették a tengerészei egy francia hadihajó legénységét, amely összeütközött egy brit gőzhajóval. A balesetben 4 francia ember vízbe fulladt.

1897.01.05-én segítséget nyújtott a német Mexico gőzhajónak, amely zátonyra futott és megsérült a Szmirnánál.

1897.01.09-13-án Számosz szigeténél járt.

1897.01.14-15-én Rodoszt kereste fel.

1897.01.16-24-én Canea kikötőjében horgonyzott.

1897.01.24-1897.02.04-ig Pireusz vendégszeretétét élvezte.

1897.02.04-26-ig ismét Canea-ban volt⁴⁶⁰⁰ az SMS Sebenico torpedórombolóval együtt. 1897.02.04-én Kréta fővárosában Canea-ban felkelés tört ki a törökök ellen.

Az SMS Mária Terézia 1897.02.05-én az égő városból 150 férfit, nőt és gyereket mentett ki. Ezek eredetileg csónakokon próbáltak menekülni.⁴⁶⁰¹

1897.02.07-én az öbölbe befutott a görög flotta és 14-én a görögök partra szálltak. Az Osztrák-Magyar konzulátus védelmére - Heinrich Neugebauer sorhajóhadnagy parancsnoksága alatt - partra tett 30 matrózt (1897.02.17-én⁴⁶⁰²) a Monarchia flottaköteléke. A szakaszt Pintér Gyula konzul – önhatalmúan – kordonszolgálatra rendelte, hogy egy kört kialakítva elválassza Canea török és görög negyedét. A géppuskákkal felfegyverzett osztrák–magyar tengerészgyalogosokkal sem a törökök, sem a görögök nem akartak tengelyt akasztani, Caneában elültek a harcok. (A Mária Terézia hadihajó legénysége különösen a tűzvész elfojtása körül szerzett érdemeket.)⁴⁶⁰³ Február végére a hat hatalom 100-100 fős tengerészgyalogos századot tett partra Caneában, s flottademonstrációt kezdett az Akrotiri-félsziget előtt. Miután a görögök bevették Agia erődjét, a nemzetközi flotta szétlőtte azt, s elállta a görög flotta útját. A görög kormány leállította csapatait. A rangidős olasz Conte Canevaro tengernagy vezette flotta 68 hadihajóra bővült, a 9 hajóból álló osztrák–magyar köteléket Johann Edler von Hinke altengernagy vezette. A nemzetközi erők főhadiszállását az Izzeddin-erődben rendezték be. Az erőd parancsnokává az osztrák–magyar Theodor Skerl Edler von Schmidtheim sorhajóhadnagyot nevezték ki. Március 1-től újabb 570 fős nemzetközi különítményt tettek partra, közte 100 osztrák–magyar tengerészgyalogost, amely az osztrák–magyar Franz Martinak sorhajóhadnagy vezetésével megkezdte a sziget átfésülését, s nem egyszer fegyverrel teremtett békét. Március 21-én nemzetközi blokád lépett életbe Kréta körül.⁴⁶⁰⁴

Az SMS Kaiserin und Königin Maria Theresia cirkáló 1897.02.26-1897.04.09-ig volt a Suda-öbölben Krétán.

1897.03.25-én részt vett Malaxa erődjének (laktanya) ágyúzásában krétánál.

1897.04.09-10-én Kissamo-nál volt.

1897.04.10-1897.06.21-én ismét a Suda-öbölben volt.

1897.06.21-én rövid időre felkereste Candia-t és Rethymno-t.

1897.06.21-24-én Candia-ban járt.

1897.06.24-én érintette Spinalonga görög szigetet.

1897.06.25-én Sítia-ban volt.

1897.06.26-27-én Hierapetra (Dél-Kelet Kréta) következett.

⁴⁵⁹⁹ <https://docplayer.hu/40612906-Small-protected-torpedo-cruisers-sms-panther.html>

⁴⁶⁰⁰ Alkotmány, 2. évfolyam, 1897-02-24 / 47. szám

⁴⁶⁰¹ Prager Abendblatt, Máj 1897-03-05

⁴⁶⁰² Grazer Tagblatt, Február 1897-02-17

Klagenfurter Zeitung, Február 1897-02-19

⁴⁶⁰³ Magyar Hírlap, 7. évfolyam, 1897-02-10 / 41. szám

⁴⁶⁰⁴ <https://mult-kor.hu/cikk.php?id=5669&print=1>

1897.06.28-1897.07.08-án a Suda-öbölben horgonyzott.
1897.07.27-30-án megint a Suda-öbölben járt.
1897.07.30-1897.08.19-ig Caneában tartózkodott, és az Officers Mess megalapította a Mária Terézia Vitorlás Díjat a hajóverseny győztesének.
1897.08.19-1897.09.04-én a Suda-öböl kikötőjében horgonyzott.
1897.09.13-án befutott Polába.
1897.09.20-án leszerelték a hajót.⁴⁶⁰⁵

A hajó tisztjei:

Gustav Ritter von Brosch sorhajókapitány
Constantin Ritter von Schwarz korvettkapitány
Julius Dennig hadnagy
Heinrich Neugebauer hadnagy
Alexander Ritter von Maravic sorhajó hadnagy⁴⁶⁰⁶

1898.

1898.04.30-án már felmerült, hogy Kubába küldik.⁴⁶⁰⁷
1898.05.09-én felszerelték. A hajót Ferenc Ferdinánd főherceg megvizsgálta, majd az amerikai-spanyol háború miatt Polából Nyugat-Indiába hajózott.⁴⁶⁰⁸ Kapitánya Julius von Ripper.

A hajó tisztikara: A hajóparancsnok-helyettes Vincenz Eder v. Pebal hajóhadnagy. Továbbá sorhajóhadnagyok: Hermann Marchetti, Egon Klein, Gustav Michnik, Peter Ritter Rischer v. Gleichenheim, Theodor Skerl Edler v. Schmidtheim, sorhajó zászlósok: Hieronymus Graf Colloredo Burkert, Alfredr - Paul Lunsfeld. Marsall, Alphons de Respaldizza (Nespaldizza), tengerész kadétkok: Knut Reiser (Neiser), Alfred Leithe, Stephan Maxkovics kontra Csernet, Friedrich kontra Wimmer, Robert Szuborits, Max Gottwald, Richard Bolhar, Gusiay Klima, Richard Schönthaler, Arthur Edler kontra Nziha (Rziha), Ludwig Edler v. Dr. Joseph Ullmann, a korvett orvosa, Wladimir Werbenec, a gépészek: Heinrich Hinterberger, Michael Müller, Heinrich Mihaljevich, Karl Schlittermann és Friedrich Watier, a hajó motormérnöke: Karl Koller.⁴⁶⁰⁹ Legénysége 498 fő.⁴⁶¹⁰

A hajó felkészítése során az egyik fő feladat az ilyen hosszú úthoz szükséges nagy mennyiségű szén, élelem és lőszer beszállása mellett a teljes hajó külsejének fehérre festése volt, amely a trópusi tengeri utazásokhoz a legalkalmasabb festés, míg a „Császárnő és Mária Terézia királynő” jelenleg feketére van festve, mint az összes többi, nem transzatlanti hajó.⁴⁶¹¹

1898.05.12-én hagyta el Polát.⁴⁶¹²

1898.05.14-én szombaton 10 órakor haladt el a Santa Maria di Lenca-fok (Olaszország legdélekeletibb pontja) előtt.⁴⁶¹³

1898.05.19-27-én járt Gibraltárban.⁴⁶¹⁴ 1989.05.26-án fogadás volt a hajó fedélzetén a polgári és katonai hatóságok vezetői és feleségeik számára.⁴⁶¹⁵

1898.05.30-1898.06.01-ig Las Palmas-ban (Kanári-szigetek) volt.⁴⁶¹⁶

1898.06.05-07-én St. Vincent-nél (Grenadine szigetek Közép-Amerikában) kötött ki.⁴⁶¹⁷

1898.06.15-16-án Fort de France (Martinique sziget, Közép-Amerika) következett.

1898.06.17-19-én St. Lucia-nál (Dél-Amerika északi partjánál lévő sziget) kötött ki.⁴⁶¹⁸

⁴⁶⁰⁵ <https://docplayer.hu/40612906-Small-protected-torpedo-cruisers-sms-panther.html>

⁴⁶⁰⁶ <https://www.austro-hungarian-army.co.uk/oobcreta.htm>

⁴⁶⁰⁷ Linzer Volksblatt, Mai 1898-05-01

⁴⁶⁰⁸ Magyar Nemzet, 18. évfolyam, 1899-10-26 / 296. szám

Grazer Tagblatt, Mai 1898-05-05

⁴⁶⁰⁹ Neue Freie Presse, Mai 1898-05-03

⁴⁶¹⁰ Freie Stimmen, Mai 1898-05-05

⁴⁶¹¹ Wiener Bilder, Januar-Juni 1898-05-22

⁴⁶¹² Deutschösterreichische Tages-Zeitung, Mai 1898-05-13

Grazer Volksblatt, Mai 1898-05-14

⁴⁶¹³ Agramer Zeitung, Mai 1898-05-16

⁴⁶¹⁴ Neue Freie Presse, Mai 1898-05-28

⁴⁶¹⁵ Pester Lloyd, Juni Jahrgang 45, 1898-06-05 / nr. 135

⁴⁶¹⁶ Agramer Zeitung, Juni 1898-06-20

⁴⁶¹⁷ Grazer Tagblatt, Mai 1898-05-27

Mährisches Tagblatt, Juni 1898-06-06

⁴⁶¹⁸ Pesti Hírlap, 20. évfolyam, 1898-06-21 / 170. szám

Das Vaterland, Juni 1898-06-18

1898.06.23-1898.07.02-én és 1898.07.05-11-én Kingston-ban (Jamaica) horgonyzott.⁴⁶¹⁹

Itt egy spanyol hajó feltartóztatta ellenőrzés végett, majd tovább engedte.

Santiago de Cuba partjainál volt 1898.07.03-án,⁴⁶²⁰ azon a reggelen, amikor a spanyol hajók megpróbálták elmenekülni az amerikai blokádnál. Az amerikaiak majdnem megtámadták az SMS Kaiserin und Königin Maria Theresia cirkálót. Ekkor ugyan is amerikai USS Indiana csatahajó majdnem tűz alá vette, de végül tisztázódott a hajó helyzete és így behajózhatott a kikötőbe. A problémát az okozta, hogy a spanyol flottában volt egy Infanta Maria Teresa cirkáló, ami ráadásul nagyon hasonlított az SMS Kaiserin und Königin Maria Theresia cirkálóra, így evvel keverte majdnem össze a monarchia hajóját az amerikai csatahajó.

S.M.S. Kaiserin und Königin Maria Theresia in Cuba, 1898.

4621

Santiago de Cuba-ban felvett 83 menekültet, továbbá felvette a Monarchia konzuljának irattárát, irodai készpénzét és italkészletét az SMS Kaiserin und Königin Maria Theresia a jamaicai Port Royalba ment. A konzul Santiago de Cuba-ban maradt. Santiago de Cuba-ban veszélyes volt hajózni a vízi aknák miatt. A menekültek közül 77-es Kingstonban szálltak partra.⁴⁶²²

1898.07.14-19-én Havannában (Kuba) vetett horgonyt, ahol új konzulátus nyílt meg.⁴⁶²³

1898.07.17-19-én Port Cannies-ban (Santa Lucia szigete a Kis-Antillákon) volt. Itt fogadást tartottak a helyi tisztségviselőknek és az olasz Umbria és Calabria cirkálók tisztjeinek. A fogadás alatt a hajó zenekara játszott.⁴⁶²⁴

1898.07.22-én visszatért rakodás végett Havannába.⁴⁶²⁵

„A spanyol-amerikai háború folytán a Mária Terézia cirkáló volt Nyugat-Indiába küldve oly utasítással, hogy washingtoni követünkkel egyetértőleg járjon el. Hogy a hosszú út után szénkészletét kiegészítse, Martinique szigetén kikötött, ahol azonban a francia kormány az összes szénkészletet lefoglalta volt. Miután az Egyesült Államok kormánya is nehézségeket emelt, fölkereste Jamaika szigetét, ahol az angol hatóságok részéről a legnagyobb előzékenységekben részesült. Onnan washingtoni követünk kábelsürgönye, úgy a santiagoói német konzul, aki ez időben egyúttal ügyvivője volt az osztrákmagyar konzulátusnak — kérelme folytán Santiagoba sietett, melynek közelében éppen folyt a csata. A Mária Terézia parancsnokának sikerülve Sampson admirálisnak bizalmatlanságát eloszlatni, engedélyt kapott az osztrák és magyar alattvalókat, valamint a semleges államok hozzátartozóit elszállítani. A kikötő bejárata tele lévén rakva aknákkal, csakis csónakokat lehetett a kikötőbe küldeni, amelyek 83 személyt

⁴⁶¹⁹ Pécsi Figyelő, 26. évfolyam, 1898-06-21 / 139. szám

Neue Freie Presse, Juni 1898-06-24

⁴⁶²⁰ Das Vaterland, Juli 1898-07-04

⁴⁶²¹ https://www.shipmodell.com/index_files/SHIPMODELL_SMS_Kaiserin_und_Konigin_Maria_Theresia.htm

⁴⁶²² Pesti Napló, 49. évfolyam, 1898-07-06 / 185. szám

Grazer Volksblatt, Juli 1898-07-07

⁴⁶²³ Das Vaterland, Juli 1898-07-12

Linzer Tages-Post, Juli 1898-07-16

⁴⁶²⁴ Das Vaterland, Juli 1898-07-24

⁴⁶²⁵ Linzer Tages-Post, Juli 1898-07-21

hoztak ki, köztük németeket, angolokat, olasz és hollandi alattvalókat. Nemsokára erre két angol cirkáló is oda sietett segítségül. A menekülteket Kingstonba vitték. Onnan a Mária Terézia Havannába sietett, védelmében részesíteni úgy monarchiánk, mint Németország hozzátartozóit, minthogy az odavárt Geier német cirkáló még nem érkezett meg.”⁴⁶²⁶

(A spanyol – amerikai háború 1898.04.23-1898.08.12 között zajlott. A háború közvetlen oka a havannai kikötőben felrobbantott USS Maine 266 amerikai áldozata volt. Valójában a hajó szénrobbanástól süllyedt el, tehát önrobbanás történt. Kubában lázadás tört ki a spanyol uralom ellen. A lázadókat az USA támogatta. Az amerikai flotta (4 cirkáló, 2 ágyúaszád, 2 kutter és 2 szénszállító) behajózott a Manilai-öbölbe (Fülöp-szigetek), ahol a spanyol flotta (2 cirkáló, 6 ágyúaszád) horgonyzott. A két kötelék között csaknem 7 órás tűzpárbaj vette kezdetét. A kilőtt közel 6000 amerikai lövedékből csak 142 ért el találatot. De így is elsüllyedt a spanyol flotta.

Kubába egy másik spanyol hajóraj indult. Ellenük az USA 2 csatahajót és 2 védett cirkálót küldtek.) Később még újabb 6 amerikai csatahajó, 1 cirkáló és pár kisebb egység érkezett a térségbe. Az itteni spanyol flotta az ellenséges tüztől zátonyra futott 1898.07.03-án, ahol szét lett löve 1 romboló, 4 cirkáló és 1 torpedóaszád. A háború során Spanyolország elveszíti Kubát, Guamot, Puerto Ricót és 20 millió dollárért eladta a Fülöp-szigeteket az Egyesült Államoknak. Így Hawaii mellett, az USA jelentős „gyarmatbirodalomra” tett szert.⁴⁶²⁷) 1898.08.13-án kötött békét az Egyesült Államok és Spanyolország.

„A santiagoi tengeri ütközetet eddig csak amerikai jelentésekből ismertük. Érdekes lesz tehát egy semleges szemtanú tudósítását is meghallgatni, melyet a Reichswehr király ő felsége »Mária Terézia« hadihajójának egyik tisztjétől kapott. A »Mária Terézia« — mondja a tudósítás — két kisebb angol cirkálójával Port Royal kikötőjében ringott, mikor Schiller jamaikai konzul a hajóra érkezve a parancsnoknál jelentkezett. A hajó tisztjeit összehívták s csakhamar elterjedt a hír, hogy megyünk Santiago alá, mert odavaló konzulunk sürgős segítségért táviratozott. Este hat órakor indultunk el a tropikus hőségben. Virradóra már a távolban Kuba felé áldatlan ködfelleget láttunk. Reggel 10 óra felé már vagy húsz amerikai hajót láttunk. Felvontuk nemzetközi jelző lobogónkat. Erre a hajók egyike, még mielőtt megismerhette volna jelzésünket, száguldvá igyekezett nyugat felé, valószínűleg jelentéstétel végett. Alighanem spanyol hajónak néztek bennünket, mert a többi is, csupa kereskedelmi hajó, fölszedte horgonyait és elsietett. Baiquiri előtt voltunk. Egyik gőzderenglyénket leoldva, egy tisztünk az öbölben állva maradt őrhajóhoz, a Manninghez, siet. A sötét testű hajó legénysége a földéltre tódult s villámló elszánt tekintettel várja a mi kis gőzösünket. Tisztünk az amerikai hajó fedélzetére menve, bemutatkozik a parancsnoknak, aki azt az utasítást adta neki, hogy a Mária Terézia Santiagótól 3—4 mértföldnyire vessen horgonyt. Helyünkre érve, már hallottuk a távoli ágyúdörgést és Santiagot füstfelleg borította. Mikor a füst eloszlott, megpillantottunk magunk előtt egy vasszörnyeteget, amint nekünk tartott. Már majd azt hittük, hogy ránk süti ágyúit, mikor végre jelzéseinket megértve, mint Indiana bemutatkozott. Mire hajónk zenekara rázendítette a Jankee Doodlet, erre eloszlott minden gyanúnk. Csak azután tudtuk meg, hogy a hallott lövések voltak azok, amelyek a spanyol flottát elpusztították és hogy a lassú, nyugat felé hömpölygő füstfelleg a világtörténelem egyik imént lejátszódott jelenetének kordinája. Egy tisztünk átment az amerikai hajóra s az hozta hírül a csata lefolyását. Az amerikai hajóraj félkörben bezárta az öblöt, amelyben a spanyol flotta horgonyzott. Úgy tíz óra felé Cervera hajója a Cristobal Colon megkísérelte a gyűrűt áttörni, ezt követte még három cirkálójával és két torpedózúzó. Alig jelentek meg ezek a hajók a kikötő szűk torkánál, megindult az amerikai hajók golyózápóra, amely a spanyol Mária Teréziát csakhamar lángba borította. Ugyanerre a sorsra jutott az Oquendo is. A torpedózúzókat pedig a golyók törték össze, csak a Vizcaya futott még vagy egy félórát, míg szintén a lángok martalékává lőn. Ekkor küldötték ellenünk az Indiánát, abban a hiszemben, hogy a spanyol hajók segélyére jöttünk s így a Colon sorsáról nem hozhatott hírt. Előbbre menve, csakugyan megláttuk a kevéssel ezelőtt még büszke hajókat, amint füstfellegbe borulva siettek a hullámokon. Időnkint óriási robajjal robbant föl a hajók lőporkamrája, fehér füst szállott az ég felé s szétterjeszkedett, a lenyugvó nap sugaraiban megaranyozódva. Csak a hirtelen beálló sötétség rejtette el szemeink előtt e fenségesen borzalmas látványt, amely tekintetünket szinte

⁴⁶²⁶ Magyar Nemzet, 18. évfolyam, 1899-10-26 / 296. szám

⁴⁶²⁷ John Helfers: Alpha, Bravo, Delta: Kézikönyv az Egyesült Államok haditengerészetéről, Gold Book Kft. ISBN: 9634250491

megbűvölte.”⁴⁶²⁸ A tűzharc 1500 yard távolságban zajlott 1,5 órán keresztül a spanyol és az USA hajók között A felrobbanó spanyol hajókat lehetett látni az SMS Mária Terézia fedélzetéről.⁴⁶²⁹

1898.08.29-én Kingstonba hajózott.⁴⁶³⁰

1898.09.03-07-ig Bermudán állt meg.⁴⁶³¹

1898.09.17-21-én Ponta Delgada (portugál sziget az Atlanti-óceánban) következett.⁴⁶³²

1898.09.25-28-án volt Tanger-ben (Marokkó). Itt a követség régebbi követeléseinek behajtásában vett részt a hajó legénysége.

1898.09.29-1898.10.03-ig horgonyzott Gibraltárban.

1898.10.09-én érkezett meg Polába.⁴⁶³³

Az út során 14 178 tengeri mérföldet tett meg.

Polában karbantartáson esett át a hajó.

1898 novemberében Franz Freiherr von Minutillo altengernagy zászlóshajójaként a téli század zászlóshajója lett. Itt volt ekkor az SMS Budapest partvédő hajó is.

1898.11.23-án a német Hohenzollern" birodalmi jacht fogadásán vett részt Polában.⁴⁶³⁴ A hajó felkeltette a német császár érdeklődését.⁴⁶³⁵

Decemberben kísérletként kapott egy Marconi típusú rádiót (morzetávíró).

4636

Marconi készülék

Amikor Gravosában és Cattaróban tartózkodott, a századot ellenőrizte Ferenc Ferdinánd főherceg. A Ragusa-i (ma: Dubrovnik) helyőrség partraszálló gyakorlatát a Brenói-öbölben hajtotta végre.⁴⁶³⁷

1898.12.09-én érkezett meg ismét Polába.

1898.12.10-én befutott Fiuméba.⁴⁶³⁸ Itt volt az SMS Budapest is. „A hadihajók előbb Buccariba mennek, ahonnan rövid idő múlva visszatérnek Pólába.”⁴⁶³⁹

1899.

Az év elején a téli hajókötelék tagja.

1899 márciusában Ferenc Ferdinánd főherceg Gravosából (Ragusa-tól 3 km-re) délután három órakor a Mária Terézia hadihajóval visszatért Raguzába.⁴⁶⁴⁰

⁴⁶²⁸ Pesti Hírlap, 20. évfolyam, 1898-08-07 / 217. szám

⁴⁶²⁹ Militär-Zeitung, Juli-Dezember 1898-07-08

⁴⁶³⁰ Das Vaterland, Juli 1898-07-19

⁴⁶³¹ Agramer Zeitung, August 1898-08-30

⁴⁶³² Das Vaterland, September 1898-09-19

⁴⁶³³ Neue Freie Presse, Oktober 1898-10-10

⁴⁶³⁴ Neue Freie Presse, November 1898-11-24

⁴⁶³⁵ Grazer Volksblatt, November 1898-11-29

⁴⁶³⁶ <https://blog.minicircuits.com/moments-in-radio-history-the-legacy-of-guglielmo-marconi/>

⁴⁶³⁷ <https://docplayer.hu/40612906-Small-protected-torpedo-cruisers-sms-panther.html>

⁴⁶³⁸ Magyar Ujság, 7. évfolyam, 1898-12-10 / 342. szám

⁴⁶³⁹ Magyar Ujság, 7. évfolyam, 1898-12-13 / 345. szám

⁴⁶⁴⁰ Budapesti Hírlap, 19. évfolyam, 1899-03-03 / 62. szám

„A téli hajóraj Fiumében.) Fiuméból jelentik: Minutillo ellentengernagy, a kikötőben macskázó hadihajók parancsnoka, tegnap a Mária Terézia hadihajón ebédet adott, amelyre a következők voltak hivatalosak : Szapáry László gróf kormányzó, Gaál Tibor dr. és Csőke Ferenc miniszteri tanácsosok, Becker Lajos ellentengernagy, Thiery törvényszéki elnök, Görz Gusztáv tábornok és Vallentsits polgármester. Szapáry László gróf királyi kormányzó a kormányzói palotában ma harminc terítékű ebédet adott, amelyen jelen voltak az összes hadihajók parancsnoki tisztjei és a fiumei állami hatóságok fejei.”⁴⁶⁴¹

1899 áprilisában dokkba került. Jobb lőszerelosztást kapott, világítási berendezéseit karbantartották; torpedóhálóit eltávolították.

1900.

1900.05.23-án felszerelték és júniusban csatlakozott az I. cirkáló hajórajhoz.

1900.06.23-án Polából kihajózott Kelet-Ázsia felé, Victor Ritter Bless von Sambuchi parancsnoksága alatt, a Kínában kitört bokszerláadás miatt. Ekkor a 97. gyalogezred egy részét is behajózta.⁴⁶⁴²

„A Mária Terézia hadihajó ma reggel 5 órakor az itteni kikötőből elindult és 40 nap múlva ér Takuba.”⁴⁶⁴³

A hajó tisztikara: A hajó parancsát a Victor Ritter Bleß v. Sambudi ((Bless von Sambuchi) sorhajókapitány. A hajó személyzete: Heinrich v. Cosulich korvettkapitány (General Detail Officer), sorhajó hadnagyok: Wilhelm Freiherr von Hauser, Franz Adler-Biel, Alois Schusterbig és Arthur Primavesi, sorhajó zászlósok: Cajetan v. Pulciani, Victor Haßlinger, Ferdinand von Steinhardt, Hugo Accurti és Georg Demeter valamint tíz haditengerészeti kadét, két haditengerészeti orvos, gépészek és egy tisztviselő. A legénység 472 főből áll. A hajó partraszálló egysége áll egy vezénylő hadnagyból, öt hadnagyból, három tengerészből, egy korvettorvosból és 174 főből. A partraszálló erő három, egyenként 28 fős szakaszt alkot, továbbá magával visz két 47 milliméteres gyorstüzelő ágyút, két 7 centiméteres ágyút, egy utász- és lőszeroszlopot, valamint egy mentőegységet.⁴⁶⁴⁴

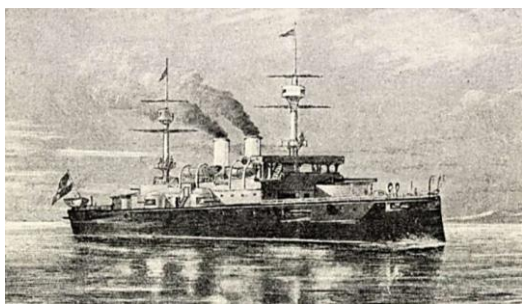
1900.06.27-28-án volt Port Said-ban.⁴⁶⁴⁵ Itt a hajó szemet vételezett.⁴⁶⁴⁶

1900.06.28-29-én Szuezen tartózkodott. Itt 25 arab kísérőt kapott a hajó.⁴⁶⁴⁷

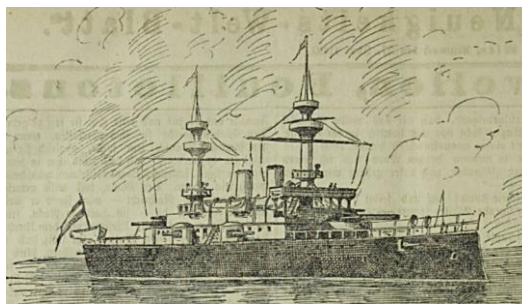
1900.07.03-05-én Aden-t kereste fel.⁴⁶⁴⁸

Port Said és Aden között 22 tengerész lett rosszul a hőség miatt. Ők elájultak és görcsökben fetrengtek a hajókórházban.⁴⁶⁴⁹

1900.07.13-16-ig már Colombo következett.⁴⁶⁵⁰

4651

4652

*A Kínába induló hajó. A bal oldali kép 1898-ban készült és eredetileg a hajót Kubában ábrázolja*⁴⁶⁵³

⁴⁶⁴¹ Budapesti Hírlap, 19. évfolyam, 1899-04-05 / 94. szám

⁴⁶⁴² Friss Ujság, 5. évfolyam, 1900-06-20 / 169. szám

⁴⁶⁴³ Alkotmány, 5. évfolyam, 1900-06-24 / 149. szám

⁴⁶⁴⁴ Neugkeits-Welt-Blatt, Juni 1900-06-27

⁴⁶⁴⁵ Budapesti Hírlap, 20. évfolyam, 1900-06-29 / 176. szám

⁴⁶⁴⁶ Neugkeits-Welt-Blatt, Juli 1900-07-26

⁴⁶⁴⁷ Neue Freie Presse, August 1900-08-02

⁴⁶⁴⁸ Neue Freie Presse, Juli 1900-07-05

⁴⁶⁴⁹ Neugkeits-Welt-Blatt, Juli 1900-07-26

⁴⁶⁵⁰ Salzburger Volksblatt, Juli 1900-07-06

Neue Freie Presse, Juli 1900-07-14

⁴⁶⁵¹ Magyar Szalon, 33. kötet (17. évfolyam, 1899-1900/2) Tartalomjegyzék

⁴⁶⁵² Neugkeits-Welt-Blatt, Juni 1900-06-27

⁴⁶⁵³ Wiener Bilder, Januar-Juni 1898-05-22

1900.07.22-24-én Szingapúr-ban vetett horgonyt.⁴⁶⁵⁴

1900.07.28-1900.08.01-én Hong Kong-ban kötött ki.⁴⁶⁵⁵ A tervezett következő kikötő Sanghai, ahol a hajónak új parancsokra kell várnia.

1900.08.04-05-én Woosung-ban (Sanghai) volt.

1900.08.07-09-én Taku-ba érkezett.⁴⁶⁵⁶

Több mint 9000 tengeri mérföldet tett meg a Peiho (Hai) folyóig, majd Taku-ba érkezett. A hajóút 44. napján érkezett Hong Kong-ba. Ezen idő alatt szenet vett fel, illetve kazánjavítást is végzett.⁴⁶⁵⁷

„A Mária Terézia hadihajó augusztus 1-én vagy 2-án fog Takuban kikötni. A hajó legénysége: egy elsőosztályú sorhajókapitány, három elsőosztályú sorhajóhadnagy, öt második osztályú sorhajóhadnagy, három tengerészhadapród, egy korvett-orvos, 179 altiszt és tengerész és 6 tisztiszolga. A hajó ezenkívül két darab 47 centiméteres gyorstüzelő partraszálló ágyút, két darab 7 centiméteres partraszálló ágyút, megfelelő számú utászt és kórházi személyzetet visz magával. A legénység kiszemelését zaibuschi Pless Viktor hajóparancsnokra bízta.”⁴⁶⁵⁸

Taku-ban partra tett az SMS Zenta (van ahol SMS Aspernt írnak, de ekkor még csak Colombo-ban volt⁴⁶⁵⁹) cirkálóval közösen 160 tengerészt és 2 db 7 cm (6,6 cm) L/15-ös partraszálló ágyút. A különítmény beavatkozott a szárazföldi összecsapásokba és Peking felé tört előre. Az egység 4-6 db géppuskát is vihetett magával.⁴⁶⁶⁰

1898.08.08-án a tengerészek megszállták a vasútvonalat. Négy órás kemény harc után a nemzetközi csapatok bevették Zangtsunt, ahol három napig pihennek. Monarchiás veszteségről nincsen hír.⁴⁶⁶¹

„Ez a szakasz, mely több ágyút visz magával, öszvérekkel is el van látva, melyeket Hongkongban szereztek be. A szakasz e hó 10-ikén, miután a Mária Terézia tengerészei által megszállott tomkói vasútvonal mentén ismét helyreállt a nyugalom, Tiencinbo indult.”⁴⁶⁶²

Takuban az SMS Kaiserin und Königin Maria Theresia és az SMS Zenta csatlakozott egy nemzetközi kötelékhez. Eddigre viszont a harcok nagy része lezajlott.

1900.08.11-én rövid időre visszatért Taku-ba.

1900.08.12-1900.10.05-ig főleg Tsifu-ban állomásozott.⁴⁶⁶³

A tervek szerint 1900.09.04-én egyesül az SMS Mária Terézia, SMS Zenta, SMS Aspern és az SMS Kaiserin Elisabeth alkotta hajóraj, Montecuccoli ellentengernagy zászlója alatt.⁴⁶⁶⁴ Közben 1900.09.14-én az egész kötelék Taku-ba ment.⁴⁶⁶⁵

„Távirati jelentés szerint a Mária Terézia hadihajó két napi tartózkodásra Csifuba (Tsifu) érkezett. A hajón minden rendben van. A hajó jelentése szerint a tongkui vasúti vonal ismét nyugodt. A hajó különítménye augusztus 10-én Tiencinbe érkezett. A szövetségesek előnyomulnak, üldözik a menekülő ellenséget és az idegenbarát Cseng herceg ígért támogatásában reménykednek. (Ez a szó, mint a hadügyminisztérium tengerészeti osztálya megjegyzi, esetleg meg van csonkítva.) A nemzetközi különítmények követik őket. A Zenta hadihajó azt táviratozza, hogy a francia ellentengernagy jelentése szerint a fölmentő hadoszlop e hónap 11-én 27 mérföldnyire volt Pekingtől.”⁴⁶⁶⁶

Az osztrák–magyar pekingi ügyvivő, Mr. v. Rofthorn a követség ostromának utolsó napjaiban könnyebben megsebesült. Dr. Rofthorn felesége gondozásában van.⁴⁶⁶⁷

„A Zenta Csifuba küldetett. A hajóraj számára öszvéreket kell vinni. A szövetségesek Pekingtől 14 mérföldnyire nagy csapattestekre akadtak és tárgyalnak a khinai vezérekkel a követek kiadása végett. Ugyancsak a Mária Terézia hadihajóról érkezett távirati jelentés szerint a koreai császár rokonszenvét

⁴⁶⁵⁴ Magyar Polgár, 23. évfolyam, 1900-07-23 / 167. szám

⁴⁶⁵⁵ Neue Freie Presse, August 1900-08-08

⁴⁶⁵⁶ Neue Freie Presse, August 1900-08-12

⁴⁶⁵⁷ Neugkeits-Welt-Blatt, November 1902-11-26

⁴⁶⁵⁸ Budapesti Hírlap, 20. évfolyam, 1900-07-10 / 187. szám

⁴⁶⁵⁹ Militär-Zeitung, Juli-Dezember 1900-08-15

⁴⁶⁶⁰ Linzer Tages-Post, August 1900-08-18

⁴⁶⁶¹ Neue Freie Presse, August 1900-08-12

⁴⁶⁶² Budapesti Napló, 5. évfolyam, 1900-08-17 / 225. szám

⁴⁶⁶³ Arbeiter-Zeitung, August 1900-08-19

⁴⁶⁶⁴ Das Vaterland, August 1900-08-30

⁴⁶⁶⁵ Linzer Tages-Post, September 1900-09-14

⁴⁶⁶⁶ Budapesti Hírlap, 20. évfolyam, 1900-08-16 / 224. szám

⁴⁶⁶⁷ Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt, August (Jahrgang 27, 1900-08-22 / nr. 8110

fejezte ki a szövetséges csapatoknak és 1000 zsák rizst, 3000 zsák lisztet és 2000 doboz szivarkát ajándékozott nekik, amiért a hajórajparancsnokok a koreai miniszter útján köszönetet mondtak a császárnak.⁴⁶⁶⁸

„A Mária Terézia hadihajó a Peking körül zárása alkalmával súlyosan megsebesültek állapotáról tegnapi kelettel a következőket jelenti: Boyneburg tengerészhadapródot egy lövés homlokán találta, úgy hogy sebét operálni kellett. Triscoli matróz egy puskalövés következtében elvesztette a jobb szemét. Barcsics matróznak egy gránát szilánkjára a vállát sebesítette meg. A sebesültek mind túl vannak a veszedelmen. A pekingi követségekről eddig újabb hír nem érkezett.⁴⁶⁶⁹

„A kelet-ázsiai hajóraj parancsnokságától elkésve érkezett távirat szerint az Elisabeth és Aspern hadihajók már e hónap 8-án Takuba érkeztek. A tengernagyi zászlót a Mária Terézia hadihajón vonták föl. Kollár sorhajóhadnagy az eredeti pekingi különítménnyel és Boyneburg tengerészhadapród bevonultak. Mayer tengerészhadapródot, aki mellhártyagyulladásban megbetegedett, Tiencinben hagyták hátra.⁴⁶⁷⁰ A hajó ekkor még Tsifu-ban volt, de lehet, hogy rövid időre átment Taku-ba.

„A cs. és kir. haditengerészet Pekingben egyesült különítményeinek a parancsnokságát Bloss-Lambuchi Viktor lovag sorhajókapitányra, a Mária Terézia hadihajó parancsnokára ruházták, akit a Mária Terézia-nak, a hajóraj zászlóshajójának parancsnokságában annak első tisztje helyettesít. Minthogy a Pekingben levő különítmények együtt körülbelül egy zászlóalj létszámát teszik ki, ennél fogva megfelel a viszonyoknak, hogy a parancsnokságot egy törzstiszt veszi át. A tífuszban megbetegedett Mayer Tamás tengerészhadapród, aki a különítmények Pekingből való elindulása alkalmával nem volt elszállítható, a hajórajparancsnokság jelentése szerint, betegségében meghalt. Takuban, ahol ez idő szerint a cs. és kir. hajórajparancsnokság Montecuccoli gróf ellentengernagy parancsnoksága alatt állomásozik, mint annak jelentéseiből értesülünk, eddig a cs. és kir. haditengerészetnek 494 embere szállott partra. Az eddig partra szállott csapatok között a többi hatalom a következőképpen volt képviselve: Németország 8171, Anglia 8353, az északamerikai Egyesült Államok 5608, Franciaország 6585, Olaszország 2541, Japán 20.934 és Oroszország 15.570 emberrel. Az eddig partra szállott nemzetközi csapatok száma 60075 ember. A Petacsu ellen e hónap 17-én Pekingből kiindult expedícióban a németeken és olaszokon kívül a Pekingben tartózkodó cs. és kir. tengerészkatona egy csapata is részt vett. Indirekt jelentések szerint a szövetségesek egy részének sikerült meglepni azokat a boxereket, akik előbb az őket fenyegető veszedelemtől nem értesültek.⁴⁶⁷¹

„A Peitang erődök ostrománál a mi részünkről résztvett csapatnak egyharmada elesett, vagy megsebesült. A Pekingtől a nyugatra irányuló hadműveletekben is részt vettek a németekkel és olaszokkal együtt a mi csapataink. Ne ringassuk magunkat abban a hitben, hogy részvétünk a kínai hadműveletekben inkább csak nagy hatalmi állásunk szimbolikus jelzése akar lenni. Több ez annál máris. Egy napon pedig arra ébredhetünk, hogy a hármasszövetség révén benne vagyunk egy nagyszabású katonai akcióban, mely mások politikája érdekében indult meg s oly célokra tör, melyek ma még homályba vannak burkolva, de a mi céljaink semmi esetre sem lehetnek.⁴⁶⁷²

„Az első erődben (Peitang) lefoglalta az aknaállomást, azután visszatért az első erődbe, ahol azt a hírt kapta, hogy egy aknarobbanás nagy kárt tett egy osztrák-magyar különítményben, amelyet a Mária Terézia hadihajóról küldtek utána. Sustersics néhány emberrel rögtön a szerencsétlenség színhelyére ment, ivóvizet és hordágyakat vívva magával. Ott a Mária Terézia legénységéből másfél századot talált, amely Demeter sorhajózászlós és Papp és Lukás tengerészhadapródok parancsnoksága alatt szeptember 20-án délben indult el Takuból Sustersics különítményének segítségére. Mikor Peitang felé mentek, útközben délután 2 óra 40 perckor rövid időközökben négy akna robbant föl alattuk. Papp Lajos tengerészhadapródot rögtön megölte a robbanás, 16 ember pedig súlyosan megsebesült. Demeter sorhajózászlós és Lukács tengerészhadapród is megsebesült, de csak könnyen. Ideiglenes kötések alkalmazása után a súlyosan sebesülteket, valamint Papp tengerészhadapród holttestét Tongkuba szállították. A különítmény az ostromnál, eltekintve az aknarobbanást, nem szenvedett veszteséget. Az aknarobbanásnál megsebesült matrózok Klausig matróz kivételével, aki az átszállítás alatt meghalt, a tongkui orosz tábori kórházban orvosi kezelés alatt és a javulás útján vannak.⁴⁶⁷³

⁴⁶⁶⁸ Budapesti Napló, 5. évfolyam, 1900-08-19 / 227. szám

⁴⁶⁶⁹ Budapesti Hírlap, 20. évfolyam, 1900-08-26 / 233. szám

Budapesti Hírlap, 20. évfolyam, 1900-08-28 / 235. szám

⁴⁶⁷⁰ Budapesti Hírlap, 20. évfolyam, 1900-09-14 / 252. szám

⁴⁶⁷¹ Budapesti Hírlap, 20. évfolyam, 1900-09-28 / 266. szám

⁴⁶⁷² Pesti Napló, 51. évfolyam, 1900-09-29 / 267. szám

⁴⁶⁷³ Alkotmány, 5. évfolyam, 1900-11-20 / 276. szám

Prochaska fregatt-hadnagyot, a bokszér-felkelés alkalmával a kínaiak három hónapig fogva tartották és ezért a vitézségi érmet is megkapta. 1912-ben az SMS Mária Terézián szolgált.⁴⁶⁷⁴
1900.10.06-án visszatért Taku-ba.

„A »Mária Terézia« hadi hajóról. Szept. hó. Taku. Kaposmérői Kántor Géza pólai tengerésztől már közöltünk tárczákat a földkörül utazása alkalmából. Most kapjuk a Takuból irt levelet ugyan tőle, melynek nem az ad érdeket, hogy mi van a levélben, melyet már a lapok távirataiból mindenki olvashatott. Hanem az a nagy érdeke Kántor Géza levelének, hogy somogy megyei fiú írja, aztán Peikám bevételénél ő is megsebesült s máig is kórházban fekszik, midőn mellette Pap tengerész halva maradt a csatatéren. A levél így szól: „ Augusztus 7-én megérkeztünk a Mária Terézia nagy hadihajón végcélunkhoz, Takuba, helyet foglalva közvetlen a »Zenta« mellett az itt állomásozó hajócsoporthoz, melyek közül 4 orosz, 4 angol, 5 francia, 4 japáni, 3 amerikai, 4 német, 1 chinai hadi, a többi sok kereskedelmi hajó többnyire katonai szállításokra. Amint a kikötőbe érkeztünk, azonnal ágyúlövésekkel üdvözöltük minden nagyhatalom itt levő admirálisait. Alig kötöttünk ki, a »Zenta« első tisztje azonnal hajónkra jött s tudatta, hogy 30 emberük a hajó parancsnokánál fogva van Pekingben, s azóta mi történt velük, semmi tudomás sincs róla; ezeken kívül 70 emberük a közös sereggel együtt harcol. A »Mária Terézia« hajónkon is azonnal megkezdődtek a felszerelések az éles töltéssel, élelmiszerekkel a borjukba, mely csakundpak 21 kilót nyomott s elég volt az égető hőségben czepleni. Gyíklesőnk élesre kifenve harczra készen. Sorakoztunk, parancsnokunk szép beszédet tartott hozzánk tele tűz és lelkesedéssel, miután háromszoros »hurrát« kiáltottunk ő Felsége, szeretett királyunkra, míg a »Zentáról« hozzánk átjött zene a himnuszt játszotta. A zene után ismét megszólalt hajónk parancsnokának harsány hangja »Imához« ... melyet a zene bús hangja kísért s mentünk a csatába, szívemen víve kis imakönyvem s édes jó atyám és anyám fényképeit. Az előttünk elterülő várak mind más-más nemzeti zászlót hordanak, van köztük egy osztrák is. Az orosz, angol, német itt levő hajók körül vannak véve apróbb hajók, torpedókkal, amit már mind a chinézerektől vettek el, úgy van itt egy nagy chinai hadihajó is, mondhatom óriás és gyönyörű alkotmány s habár még mindig sárga-fekete sárkánnyal díszítik, de azért az óriás többé chinai hajó ugyan soha sem lesz, hanem valószínűleg az oroszé, mert ezek fogták el és szerelték le, elszedvén belőle a gépezet főrészeit, valamint az ágyukat és az összes muníciót. Magyar fiúk vagyunk vagy hűszan, nem feledve soha, egy perczig sem édes hazánkat, a honfidalt, melyre még kedves apám tanított Kapos-Mérőben; azt sem hittem volna, hogy én azt még valaha Chinában dalolom el, harczok közt s mindig azzal az imádsággal. Isten áldja meg mi magyar Hazánkat: Isten áldja meg szülőföldem, Somogyvármegyének minden porszemét. Kiváló tisztelettel, Hazát ölelő emlékekkel. Kántor Géza, cs. kir. tengerész a »Mária Terézia« hadihajón.⁴⁶⁷⁵

„A kelet-ázsiai osztrák-magyar hajóraj parancsnokának távirati jelentése szerint a Mária Terézia hadihajó e hó (október) 20-án köszöntésének kiegészítése végett Vej-Haj-Vejbe (Wei-hai-wei) megy.⁴⁶⁷⁶

1900.11.04-21-én ismét Taku-ban volt.⁴⁶⁷⁷

1900.12.06-án Kobe-ba érkezett.

1900.12.08-26-ig Yokohama-t kereste fel.

1900.12.30-1901.01.13-ig Kobe-ban volt.

„— Kántor Gézától, ki mint kormányos a Mária Terézia hadihajón, megsebesült dinamit robbanás által Peitang ostrománál Kínában, mi is több levelét közöltük, most örömmel vesszük a hírt, hogy súlyos sebeiből meggyógyult, s szabadságot kapván, nem sokára ölelheti szüleit Kapos-Mérőben.⁴⁶⁷⁸

„Trieszt, jan. 13. A Calcuttából ma reggel ideérkezett „Trieste“ Lloyd-gőzössel a „Mária Terézia“ hadihajó osztrák-magyar tengerész katonái közül Kándó Géza, Polick János és Szüli József, visszaérkeztek Chinából, ahol részt vettek a harcokban és egyikük, a lábain, a másik kettő szemén

⁴⁶⁷⁴ Az Ujság, 10. évfolyam, 1912-11-20 / 275. szám

⁴⁶⁷⁵ Somogy, 37. évfolyam, 1900-10-21 / 42. szám

⁴⁶⁷⁶ Pesti Hírlap, 22. évfolyam, 1900-10-19 / 288. szám

⁴⁶⁷⁷ Alkotmány, 5. évfolyam, 1900-11-06 / 264. szám

⁴⁶⁷⁸ Somogy, 38. évfolyam, 1901-01-06 / 1. szám

megsebesült. A három matróz Port fiaiból a „Trieste“ gőzösön jött haza és Triesztből vasúton egyenesen Polába”⁴⁶⁷⁹ „A Peytang ostrománál elesett hadapród Papp altábornagy fia volt.”⁴⁶⁸⁰

1901.

1901.01.21-1901.02.04-ig Nagasaki következett.⁴⁶⁸¹

1901.02.06-1901.03.04-ig Sanghai-t kereste fel. Ekkor Montecucolli tengernagy zászlóshajója.⁴⁶⁸²

Anton Haus veszi át a hajó parancsnokságát. Victor Ritter Bless von Sambuchi Pekingben maradt.⁴⁶⁸³

1901.03.06-07-én Woosung-ban állt meg.

1901.03.08-11-én Shiakwan-ban (Nanking) időzött.

1901.03.12-13-án Woosung-ba tért vissza.

1901.03.15-17-én Tsingtao-ban horgonyzott. (Egy újsághír szerint ekkor lehet, hogy Nanking-ban volt a hajó.) „Magyar fiú a kínai háborúban. Tóth Imre, Tóth Antal zalamegyei nagybakónaki birtokos fia a Mária Terézia hadihajón szolgál mint tengerész. Tóth Imre március 18-án Nankingból levelet írt szüleinek s annak egyik részét, mely jó megfigyelésre vall, egyik olvasónk szívésségéből alább közöljük. Megjegyezzük, hogy a levél április 21-én ért Nagybakónakra, írója nagyon értelmes, gazdag, néhány gimnázialis osztályt és földmives iskolát, gépészeti kurzust végzett egyszerű gazda-fia. A levél ez: Kedves jó szüleim! A felséges Isten végtelen kegyelme megengedte, hogy ezen soraimat teljes egészségben írhatom meg s kívánjam, hogy kedves jó szüleimet és minden hozzátartozómat, ismerőseimet levelem a legjobb egészségben találja. Bizony, itt a messze idegenbe elszakadt szegény, magyar tengerésznek, — akármilyen kényelmes is most a dolga — jövőjének bizonytalanságában, édes hazájától, családjától távol a hitben, a jóságos Isten kegyelmének kikérésében kell megnyugvást találnia s mindnyájan naponta többször hozzá is fohászkodunk, engedné meg mielőbb otthonunkba való visszatérésünket ép testtel, szerzett tapasztalatokkal gazdagon. Tudattam azt már kedves szüleimmel, hogy ismét Kínába vittek vissza bennünket két és fél hónapi Japánban való időzés után. El nem feledhetem azokat a benyomásokat, amelyek Kobéban, Jokohamában s Nagazakiban keletkeztek mindannyiunkban azt az okos, művelt japáni népet illetőleg. Nincs an nak egy talpalatnyi kihasználatlan földje, növénye s a legutolsó fűszáltól a legelső terebélyes fáig, a gyomtól a virágoskertig, a dudvától a kalászig minden elömlik a gondozás legtökéletesebb formája. A milyen kicsike nemzet emberei, a 150 centiméter magasságot megütő köztük óriás számba megy, oly nagy a műveltségük, fejlett az iparuk, rendezett a kereskedelmük, hasznosított a földművelésük. Alig van ház, hová újság ne járna, nyilvános mulató helyeiken a legnagyobb önmérséklés; zenét ritkán hallani, zaj, dőzsölés ismeretlen náluk. Táplálékuk a rizs legfőképp, még italuk is ebből készül; bort nem isznak, néha-néha csak sört, de ez sem honi, hanem idegen gyártmány. Mindenütt a munkálkodás reggeltől késő estig s a rövid hajú, többnyire kalap nélkül dolgozó japániak sárga bőrükkel, széles nagy arcukkal nyájas tekintetükkel, vizsgaszemükkel a legszorgalmasabb emberek gyanánt tűntek fel előttünk, akiket bolyongásunkban csak láthattunk. Szinte fájdalmasan esett, amikor a nagy műveltségű népet odahagytuk s Sanghajba tértünk vissza, ismét a kínai területre, a kínai óceánon át az abba beleömlő Jancsekiang folyón, melynek partján, nem messze a tengertől sem, terül el a nagy város. Sanghajtól felfelé a kék folyó mintegy 3000 mérföldnyire hajózható s hadihajók egész tömege szeldeli annak az úrszínti hullámain. Pihenés után mostani állomáshelyünkre hajókáztunk, Nankingba, ennek a nagy kínai városnak kikötőjébe s ott veszteglünk, nem tudva, mit hoznak a jövő napok reánk nézve? A várost még nem tekintettük meg s unalmas egyformaságban élünk, ábrándozva az otthonról, melyet mikor látunk meg, arról sejtelemmel sem bírunk. Nem hiszszük azonban, hogy a nekünk adott kedvezménynyel, az egyévi szolgálati idő elengedésével akár az 1898, akár az 1897-ben besorozott katonák nyertünk volna valamit, sőt inkább alighanem meg kell toldanunk szolgálati időnket, mert a leváltás sokba kerülne s 500, szolgálatát kitöltött embert haza, ezek helyett másokat ideszállítani szerfelett bajos akkor, a mikor nem tudható, melyik percben lesz karunkra komoly szükség... Tűrünk, várunk tehát s megnyugszunk az Istennek az emberi végzetet irányító akaratában, mely a küzdelem bérét az arra érdemesektől megvonni nem szokta. Töltjük napjainkat azzal, hogy szabadidőnkben megfigyelünk minden látottat s szembeállítjuk a két ország, Kína és Japán közötti nagy különbséget. Mert ez a copfos, alattomos, boszúálló kínai nép, bár a

⁴⁶⁷⁹ Pesti Hírlap, 23. évfolyam, 1901-01-13 / 13. szám

⁴⁶⁸⁰ Magyar Nemzet, 20. évfolyam, 1901-02-24 / 55. szám

⁴⁶⁸¹ Neue Freie Presse, Februar 1901-02-05

⁴⁶⁸² Neue Freie Presse, Februar 1901-02-15

⁴⁶⁸³ Vorarlberger Landes-Zeitung, Februar 1901-02-18

saját iparágai kezelésében igen ügyes, — egyébként nagyon lusta és piszkos. Neje, férfiak egyaránt. Élhetetlen, a földmivelést nem szereti s meg van a napról-napra terjedő tengődéssel elégedve. Nem csoda, hogy Japánnak és az európaiaknak fáj a foguk a kínai területekre, mert milliókat érő kincsek hevernek itt parlagon, amiknek kihasználásával a kínai nem akar törődni. Mikor a Sanghajtól két napi távolságra fekvő Nankingba mentünk, a kék folyó partján, mindkét felől láttam életemben a leggyönyörűbb fekvésű földeket, melyek elegendő lejtősek, nem lapályosak, nem vizenyősek, hegyélnküliek, a legtermőképesebb talajon, a meddig a szem csak elláthat. De annak, hogy e földeket valaha munkálták, azokon valamit termeltek volna — nyoma sincs; nincs szarvasmarhája, nincs igavonó állatja birtokosának s a kihasználással röstel vesződni ugyannyira, miszerint a látszólagos gazdagság mellett majdhogy éhen nem hal. Fájó érzés fogja meg az ember szívét, mikor ezt a pusztulást látja, s tán némi elégtételt lát abban a betolakodott civilizációra nézve, hogy" Isten ellen való véték az ilyen országnak parlagon hagyása s napról-napra való összeroskadni akarásának tétlen nézése. Csak a beavatkozás vérbe ne kerüljön, akkor legalább kétszeres hasznunk lesz belőle: a békés gyarmatosítás s nekünk meg egész életünkre kiható olyan tapasztalatszerzés, melyből szerény otthonunkban a termő gyümölcs hasznos ízét környezetünkkel is élveztetni fogjuk. Bár minél előbb következne be ennek megtestesülése!...⁴⁶⁸⁴

1901.03.19-21-én Wei-hai-wei következett.

1901.03.22-23-án Tsifu-ban volt.⁴⁶⁸⁵

1901.03.24-25-én Taliemohan-ban időzött.

1901.03.30-1901.04.26-ig Taku-ban vesztegelt.

1901.04.29-én rövid időre megállt Wei-hai-wei-ben.

1901.04.30-1901.05.06-ig Chemulpo-ban járt.

1901.05.09-17-ig Nagasaki-ban vetett horgonyt. 1901.05.12-én a hajó új kapitányt kapott Anton Haus személyében.

1901.05.20-23-án Woosung-ba tért vissza ismét.

1901.05.27-1901.06.05-ig Hankow-ba hajózott fel⁴⁶⁸⁶ a Jangce folyón. Előtte eddig hasonló méretű hajó nem hajózott idáig el.

1901.06.06-án Kiukiang-ban állt meg.

1901.06.07-09-én Shiakwan-ban (Nanking) időzött.

1901.06.10-30-ig Woosung-ban járt.

1901.07.03-13-án Taku-ba érkezett.

1901.07.17-23-án Tsifu-ban horgonyzott.

1901.07.29-1901.08.10-ig ismét Taku vizein járt.⁴⁶⁸⁷

1901.08.11-29-ig visszatért Tsifu-ba.⁴⁶⁸⁸

1901.08.30-1901.09.03-ig Chemulpo-ban volt.⁴⁶⁸⁹

1901.09.07-én Geman-ban állt meg.

1901.09.10-15-én Vladivosztok-ban horgonyzott.⁴⁶⁹⁰

1901.09.16-23-án Hakodate-ban (Japán) járt.

1901.09.24-1901.10.04-ig Yokohama következett.⁴⁶⁹¹

1901.10.05-14-ig Uraga-ban állt (Jokoszuka - Kanagawa) meg. Itt a hajó rövid időre dokkba került a helyi hajógyárban.

⁴⁶⁸⁴ Budapesti Hírlap, 21. évfolyam, 1901-04-25 / 113. szám

⁴⁶⁸⁵ Neue Freie Presse, März 1901-03-23

⁴⁶⁸⁶ Neue Freie Presse, Mai 1901-05-29

⁴⁶⁸⁷ Pesti Hírlap, 23. évfolyam, 1901-07-30 / 208. szám

Neuigkeits-Welt-Blatt, Juli 1901-07-31

⁴⁶⁸⁸ Pesti Hírlap, 23. évfolyam, 1901-08-13 / 222. szám

⁴⁶⁸⁹ Neue Freie Presse, September 1901-09-01

⁴⁶⁹⁰ Neue Freie Presse, September 1901-09-11

⁴⁶⁹¹ Pesti Hírlap, 23. évfolyam, 1901-09-26 / 266. szám

Uruga kikötője 1890 körül

1901.10.18-20-ig Yokohama-t kereste fel.
 1901.10.24-30-ig Kobe-t látogatta meg.⁴⁶⁹² Itt a hajó tengerészei megnyertek egy evezős versenyt.
 1901.11.03-05-ig Tsifu-ba futott be.
 1901.11.06-16-án Taku-ban volt.⁴⁶⁹³
 1901.11.16-18-án Tsifu következett.
 1901.11.30-1901.12.02-ig Wei-hai-wei-be érkezett.⁴⁶⁹⁴
 1901.12.05-18-án Tsingtao (Csingtao)-ban állt meg.⁴⁶⁹⁵
 1901.12.11-12-ig Woosung-ba érkezett.
 1901.12.13-1902.02.21-ig Sanghai-ba futott be.⁴⁶⁹⁶

1902.

1902.02.22-26-án Woosung-ban volt.
 1902.02.28-1902.03.06-ig Pagoda Anchorage, Fochow következett.⁴⁶⁹⁷
 1902.03.14-20-ig Ningpo-ban (Ningbo, Kína) járt.⁴⁶⁹⁸
 „Bécs, márc. 16. Távirati jelentés szerint a Mária Terézia hadihajó hét napra Nimród-Lundba érkezett.
 A hajón minden rendben van.”⁴⁶⁹⁹
 1902.03.21-23-án Chuhae-ben (Zhuhai, Chinhoi, Kína) állt meg.⁴⁷⁰⁰
 1902.03.24-én visszatért rövid időre Woosung-ba.
 1902.03.25-1902.04.07-ig Sanghai-ban horgonyzott.
 1902.04.08-09-én Woosung-ban volt.
 1902.04.12-19-én Tsifu-t kereste fel.
 1902.04.21-1902.05.09-ig Taku-ban vetett horgonyt.
 1902.05.10-13-ig Tsifu-ban volt.
 1902.05.13-17-ig Wei-hai-wei-be érkezett.
 1902.05.18-21-én Tsingtao-ban állt meg.
 1902.05.23-1902.06.02-ig Nagasaki-ban kötött ki.
 1902.06.03-04-én Port Hamilton (Geumondo, a Koreai-félsziget közelében lévő sziget) következett.
 1902.06.05-10-ig Chemulpo következett.⁴⁷⁰¹
 1902.06.11-14-ig Tsifu-ban állt meg.

⁴⁶⁹² Agramer Zeitung, Oktober 1901-10-25

⁴⁶⁹³ Alkotmány, 6. évfolyam, 1901-11-07 / 265. szám

⁴⁶⁹⁴ Neue Freie Presse, Dezember 1901-12-01

⁴⁶⁹⁵ Neue Freie Presse, Dezember 1901-12-06

⁴⁶⁹⁶ Neue Freie Presse, Dezember 1901-12-14

⁴⁶⁹⁷ Neuigkeits-Welt-Blatt, März 1902-03-04

⁴⁶⁹⁸ Neue Freie Presse, März 1902-03-07

⁴⁶⁹⁹ Pesti Hírlap, 24. évfolyam, 1902-03-17 / 75. szám

Neue Freie Presse, März 1902-03-17

⁴⁷⁰⁰ Neue Freie Presse, März 1902-03-23

⁴⁷⁰¹ Neue Freie Presse, Juni 1902-06-07

„A szimuláns halála. A «Mária Terézia» hadihajón történt, hogy az egyik matróz rosszul lett jelentett s nem akart szemet hordani. A hajó parancsnoka nem hitt neki, hanem sötét zárkába csukatta. Másnap reggel aztán holtan találták. A holttesten szívszélhűdést állapítottak meg.”⁴⁷⁰²

1902.06.18-29-ig Kobe-t kereste fel. Itt két csónakja megnyert egy nemzetközi versenyt.

A tervek szerint Kínában fel kellett volna vennie a Monarchia pekingi nagykövetét (Czikani bárót), de az ekkor Pekingben tomboló kolerajárvány miatt ez elmaradt.⁴⁷⁰³

1902.07.01-30-ig Yokohama-ban vetett horgonyt.

1902.08.02-05-ig Kobe-ban töltötte az idejét.

1902.08.07-08-án Pusan-ban volt.

1902.08.09-14-ig Masampo-ban volt.⁴⁷⁰⁴

1902.08.16-1902.09.04-ig Tsifu-ban járt.

1902.09.06-15-ig Tongku-ban állt meg.

1902.09.16-18-ig Tsifu-ba tért vissza.

1902.09.20-22-én Sanghai kikötőjében volt.

1902.09.24-25-ig Woosung-ban horgonyzott.

1902.09.28-1902.10.03-ig Hong Kong-ban volt.

1902.10.07-12-ig Saigon-ban tartózkodott.

1902.10.18-28-ig Szingapúr-ban volt.

1902.10.30-1902.11.01-ig Penang-ot kereste fel.

1902.11.06-07-ig Cape Gallo, Ceylon következett.

1902.11.07-14-ig Colombo-ban járt.

1902.11.23-24-ig Aden kikötőjébe érkezett.

1902.11.29-30-ig volt Suez-ben.

*Állítólag már 1902.11.21-én Suezbe érkezett.*⁴⁷⁰⁵

1902.12.01-04-ig Port Said kikötőjében járt.

1902.12.09-én érkezett haza Polába. A visszatérő hajót tengerészek ezrei és igen sok civil köszöntötte. Megérkezés után az orvosi bizottság felment a fedélzetre, hogy felmérje a hajó egészségi állapotát. Miután ezt kiválónak találták, engedélyezték a hajó kommunikációját a szárazfölddel, és most egyik hajó a másik után kötött ki, hogy a tisztek és a legénység hozzátartozóit áthozzák a hajóra.⁴⁷⁰⁶

A hajó parancsnoka visszatéréskor már Konstantin Ritter von Schwarz sorhajókapitány.⁴⁷⁰⁷

A Mária Terézia legénységével érkezett meg az aradi származású Eberstark Ignác, aki végig küzdött a kínai hadjáratot. Eberstark, aki önkéntesen állott be a tengerészekhez s a többek között egy kurticsi fiú, Kzvidrany Mihály, továbbá Papp Béla a háborúban elesett kolozsvári tengerész-hadapród is. Az első tűzben a takai erőd elfoglalásakor voltak, 1900. szeptember 7-én érkeztek meg, 8-án parádé volt, 9-én pedig az összes osztrák-magyar hajók legénysége misét hallgatott a Mária Terézián. Másnap indultak Jakó bevételére. Eberstark többek között szemtanúja volt Papp Béla elestének. Szeptember 20-án a Pickingből Montecuccoli ellentengernagytól vett parancs folytán egy század a Pekingben táborozó legénység közül, negyven ember pedig az Aspern és Elisabeth embereiből, Demeter sorhajóhadnagy parancsnoksága alatt indult el az erőd bevételére. Előnyomulás közben oly útra tévedtek, ahol három tűzakna volt elrejtve. Papp Béla hadapród véletlenül rálépett egy ilyenre, az fölrobbant és egész testét összeroncsolta. Papp azonnal meghalt, úgyszintén mellette egy Glanzig nevű trieszti születésű matróz. Az ütközeteken kívül sokan estek áldozatul a hal- és tejtífusznak. Eberstark előadása szerint az osztrákmagyar tengerészek még kitartóbbak voltak, míg a németek között erősebb pusztítást vitt véghez a betegség. Nagyobb fáradtsággal járt a kaigani út, amidőn az egyes községektől a sarcot beszedték. Ez negyvenhét napi menettel járt s ezenközben több kisebb ütközetük volt. A béke megkötése után a békeszerződés szerint egy hadihajó és kétszázötven tengerész marad ott hat évig az osztrákmagyar

⁴⁷⁰² Magyar Szó, 3. évfolyam, 1902-06-13 / 138. szám

⁴⁷⁰³ Magyarország, 9. évfolyam, 1902-07-20 / 172. szám

⁴⁷⁰⁴ Pestí Hírlap, 24. évfolyam, 1902-08-10 / 218. szám
Neue Freie Presse, August 1902-08-10

⁴⁷⁰⁵ Magyar Szó, 3. évfolyam, 1902-11-21 / 275. szám

⁴⁷⁰⁶ Linzer Tages-Post, Dezember 1902-12-14

⁴⁷⁰⁷ Neuigkeits-Welt-Blatt, November 1902-11-26

részről Kínában. Ezek között maradt a háború után Eberstark, aki mint fedélzeti altiszt, a tiencsini törvényszéknél rendőrtiszti szolgálatra volt beosztva. A Mária Teréziát most felváltotta Kínában a Karl VI. A kurucsi fiú, Szvidrany még künn van és rendőrtiszti szolgálatot végez Tiencsinben. A magyar katonák különben elég könnyen megszokták a furcsa világban az életet, hozzásimultak a szokásokhoz, sőt van olyan is, aki a kínai szabályok szerint feleséget is vásárol magának ötvyszáz dollárért. Az ilyen házasság természetesen nem örökéletű, csak amíg a férjnek kedve tartja.⁴⁷⁰⁸
1902.12.17-én leszerelték.⁴⁷⁰⁹

1903.

A hajó nagyjavításon esett át. Elavult árbocait átalakították. Ezek a nehéz francia típusú árbocok a hajót instabillá tették a magas felépítmény mellett. Sajnos az árbocserével sem javult a hajó stabilitása jelentősen.⁴⁷¹⁰ Gyorstüzérségét korszerűsítették, áthelyezték a lőszerraktárait, gépezetét felújították, új generátort és rádióállomást kapott.

1903 júliusában a Skoda 19-cm-es lövegei még csak kísérleti stádiumban voltak. Legfőbb előnyük a Krupp 24 cm-es löveghez képest a lövegcső hosszabb élettartalma.⁴⁷¹¹

„A 5200 tonnás Mária Terézia cirkáló bár harcképes állapotban van, mégsem számítható a modern hadihajók közé, jóllehet csak tíz évvel ezelőtt épült. Az 1898-ban vízrebocsátott Kaiser Karl VI. cirkálóhoz viszonyítva mégis már elavult hadihajónak kell tekinteni.”⁴⁷¹²

1904.

A hajó felújítása ebben az évben is tartott.
1904.10.15-én a téli hajórajhoz osztották be.

1904.11.04-én (Zátonyra került hadihajó.) Mint lapunknak Triesztből sürgönyzik: a „Mária Terézia“ nevű hadihajó, amely ma indult el Cittanovából (Isztria), délután 2 órakor Etuieto mellett zátonyra futott. A „Habsburg“ hadihajót azonnal segítségül küldték a „Mária Terézia“ után, de hogy milyen eredménnyel járt a mentési akció, eddig még nem tudják.⁴⁷¹³ (A Mária Terézia magyar-osztrák hadihajó, amikor a quietoi öbölből ki akart hajózni, a valle-i szirten (Val vagy Wolle homokpad) zátonyra futott. A hajó kiszabadítására tett kísérlet eddig eredménytelen volt.⁴⁷¹⁴
Végül saját erejéből kiszabadult és behajózott Polába. A hajó feneke és kormányja megsérült, ezért dokkba került.

1905-1910.

Ebben az évben folytatódott a fenéklemezek javítása és 4 sérült lemezt ki kellett cserélni.
1905.07-20-1905.12.23-ig az aktív hajóraj tagja volt, a sérült SMS Wien pótlásaként.⁴⁷¹⁵
Parancsnoka 1905.07.20-án Artur Freiherr Bourzignon v. Baumberg (báró barubergi Bourguignon Artur) fregattkapitány.⁴⁷¹⁶

„— (A téli gyakorló hajóraj.) A téli gyakorló hajórajt, mint Pólából jelentik, már összeállították; a hajóraj a napokban megkezdi gyakorlatait az Adria északi részén. A gyakorló hajóraj parancsnokává Pietruszki B. Miecislav ellentengernagyot, a tengerészeti törzskar főnökévé pedig Racsics Antal fregattkapitányt nevezték ki. A téli gyakorló hajóraj a Habsburg, az Árpád és a Babenberg csatahajókból, a St. Georg, a Mária Terézia vértés cirkálókból, a Szigetvár torpedó cirkálóból, a Satellit

⁴⁷⁰⁸ Hazánk, 9. évfolyam, 1902-12-27 / 305. szám

⁴⁷⁰⁹ <https://docplayer.hu/40612906-Small-protected-torpedo-cruisers-sms-panther.html>

⁴⁷¹⁰ Reichspost, Oktober 1908-10-09

⁴⁷¹¹ Militär-Zeitung, Januar-Juni 1903-06-05

⁴⁷¹² Budapesti Napló, 8. évfolyam, 1903-11-26 / 324. szám

⁴⁷¹³ Pesti Hírlap, 26. évfolyam, 1904-11-05 / 306. szám

⁴⁷¹⁴ Budapesti Hírlap, 24. évfolyam, 1904-11-06 / 307. szám

⁴⁷¹⁵ Die Zeit, Juli 1905-07-15

Budapesti Hírlap, 25. évfolyam, 1905-07-28 / 206. szám

⁴⁷¹⁶ Grazer Tagblatt, Juli 1905-07-20

torpedó hajóból, a Huszár torpedó zúzóból, a Kaiman síktengert járó torpedó naszádból és a Harpie, Gaukler és a Reicher torpedó naszádokból áll.⁴⁷¹⁷

1906–1908 és 1909–1910 között a hajót újjáépítették és modernebb főágyúkkal szerelték fel. A 24 cm-es lassú utántöltésű ágyúkat a Skoda által gyártott gyorstüzelő 19 cm-es L/42-es ágyúkra cserélték. A Skoda ágyúk ballisztikailag kisebbek a Krupp lövegeknél, de lőtávolságuk és átütő erejük közel azonosak. Tűzgyorsaságuk pedig négyszerese a Krupp lövegekhez képest.

Négy darab 37 mm-es Vickers forgóágyút is felszereltek. A hajó nehéz harci árbocait eltávolították. A kazamata 15 cm-es ágyúit a felső fedélzetek négy sarkába helyezték át, és gyorstüzelő ágyúkra cserélték azokat. A hajó 7 cm-es L/18-as lövegeket kapott. 1907-ben új szellőzőrendszert is kapott.⁴⁷¹⁸

4719

Elavult a hajó fő lövegeit vezénylő elektronikus rendszer. Ezt hidraulikusra cserélték ki. Csökkentették a felépítmény magasságát is, illetve a 24 cm-es löveg 19 cm-re cserélésével csökkent a hajó orrnehézsége.⁴⁷²⁰

A korszerűsítése 1 200 000 koronába került.⁴⁷²¹

1909-ben a II. cirkáló divízió tagja az SMS Mária Terézia, az SMS Kaiser Franz Joseph I. és az SMS Kaiserin Elisabeth. Az I. cirkáló divízió az SMS Szent György és az SMS Kaiser Karl VI. A III. cirkáló divíziót alkotta az SMS Aspern, SMS Zenta és az SMS Szigetvár.⁴⁷²²

1911.

„Hajórajunk Sumyrynában: Budapest, (1911) április 4. Távirati értesítés szerint az osztrák-magyar hajóraj Mária Terézia hadihajóval együtt három heti tartózkodásra Szmyrnába érkezett. A hajókon minden rendben van.”⁴⁷²³

1911.03.17-i Távirati jelentések szerint a Ferenc Ferdinánd, Radetzky, Ferdinánd Miksa, Réka, Velebit és Mária Terézia hadihajókból álló cs. és kir. hajóraj tíz napi tartózkodásra Szalonikibe érkezett. A hajókon minden rendben van.⁴⁷²⁴

„Osztrák-magyar hajóhadosztály török vizeken: Távirati jelentésünk szerint az osztrák-magyar hajóhadosztály, valamint a Mária Terézia hadihajó (1911) márczius 26-ikán négy napos tartózkodásra Cavallába érkezett. A hajókon minden rendben van.”⁴⁷²⁵

⁴⁷¹⁷ Budapesti Hírlap, 25. évfolyam, 1905-09-24 / 264. szám

⁴⁷¹⁸ <https://docplayer.hu/40612906-Small-protected-torpedo-cruisers-sms-panther.html>

Militär-Zeitung, Januar-Juni 1910-02-21

⁴⁷¹⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=La7-H0WCCFg>

⁴⁷²⁰ Reichspost, Februar 1910-02-26

⁴⁷²¹ Die Zeit, Oktober 1908-10-08

⁴⁷²² Militär-Zeitung, Juli-Dezember 1909-10-02

⁴⁷²³ Somogyi Hírlap, 8. évfolyam, 1911-04-05 / 78. szám

⁴⁷²⁴ Pesti Hírlap, 33. évfolyam, 1911-03-18 / 66. szám

⁴⁷²⁵ Az Újság, 9. évfolyam, 1911-03-30 / 75. szám

„Távirati értesítés szerint az osztrák-magyar hajóraj a »Mária Terézia« hadihajóval együtt (1911) április elsején három heti tartózkodásra Szmirnába érkezett. A hajókon minden rendben van.”⁴⁷²⁶ A kötelék Volo-ban is járt.⁴⁷²⁷

1911.05.20-i hír: „Távirati értesítés szerint a Mária Terézia hadihajó ma reggel Bejrutból Tripoliszba indult, ahonnan ma este Alexandrettebe megy. A hajón minden rendben van.”⁴⁷²⁸ Alexandrette-be 1911.05.23-án futott be.⁴⁷²⁹

1911.05.28-án Syra-ba érkezett.⁴⁷³⁰

1911.05.30-i hír: „Távirati Jelentés szerint a Mária Terézia hadihajó ma Korfuba érkezett és holnap indul Pólába. A hajón minden rendben van.”⁴⁷³¹

1911.06.03-án érkezett vissza Polába.⁴⁷³²

1911.06.15-től a cirkáló flotta tagja.

1911.09.14-én a parancsnoka Josef Rodler fregattkapitány, akivel a levantei vizekre indult. Legénysége 504 fő.⁴⁷³³

A hajó tisztikara, sorhajóhadnagyok: Hektor Berzegnassi, Josef Posarelli v. Mersper, Kal Noc, Rupert Gängl v. Ehrenwerth; a fregatt hadnagy: Maximilian Lettner, Guido Hofmann, Hermann Bublay, Josef Toncich; tengerész zászlós Erich Edler v. Knusti; Dr. Baresai Alois hajósebész; fregatt sebész Dr. Alfred Kräuter; első osztályú géptisztek: Alfred Sonntag, Alois Manhartsberger; másod osztályú géptisztek: Leonhard Lovrich, Ferdinand de Sommain; és végül Julius Smoquind első osztályú haditengerészeti biztos.⁴⁷³⁴

1911.09.17-én hagyta el Teodó-t.⁴⁷³⁵

1911.09.16-22-én Korfu-ban volt.

1911.09.22-23-án Leukadia szigete következett.

1911.09.24-28-án Nauplia-ban állt meg. Itt a legénység felkereste az ásatásokat.

1911.09.29-1911.10.05-ig Volos (Poros) következett.⁴⁷³⁶

1911.10.06-1911.12.12-ig Pireusz-ban horgonyzott.⁴⁷³⁷ Itt a görög király fogadta a hajó kapitányát.

1911.12.12-14-ig Volos-ban (Poros) volt.⁴⁷³⁸

1911.12.15-18-án Syra (Shira) következett.⁴⁷³⁹

1911.12.18-án feltehetőleg erős vihar csapott le a hajóra.

1911.12.20-án Naussába (Pharos sziget)-nél járt.⁴⁷⁴⁰

1911.12.22-1912.01.14-ig Alexandriában járt.⁴⁷⁴¹

Ausztria jelenleg tizenkét üzemképes csatahajóval rendelkezik, amelyek közül hat, nevezetesen a három „Monarch” osztályú és a három „Habsburg” osztályú hajója 10 000 tonnánál kisebb vízkiszorítású, ezért nem tekinthető teljes értékű csatahajónak. Ezek a csatahajók összesen 12 db 30,5 cm-es, 57 db 24 cm-es, 36 db 19 cm-es és 54 db 15 cm-es, 60 105 cm-es löveget és nagyszámú könnyű torpedóelhárító ágyút szállítanak. Az épülő négy dreadnought közül az 1912 előtt épült alkalmasabb a használatra. Ausztriának van két újabb és egy régebbi páncélcirkálója („Maria Theresia”) is, amelyek összesen 4 db 24 cm-es, 7 db 19 cm-es és 20 db 15 cm-es ágyút szállítanak. Ezenkívül Ausztria rendelkezik egy modern könnyűpáncélozott gyorscirkálóval („Admiral Spaun”), amely több mint 26 tengeri mérföld (körülbelül

⁴⁷²⁶ Az Ujság, 1911. április/1, 9. évfolyam, 1911-04-04 / 79. szám

⁴⁷²⁷ Das interessante Blatt, Januar-Juni 1911-04-20

⁴⁷²⁸ Az Ujság, 9. évfolyam, 1911-05-20 / 118. szám

⁴⁷²⁹ Az Ujság, 9. évfolyam, 1911-05-23 / 120. szám

⁴⁷³⁰ Az Ujság, 9. évfolyam, 1911-05-28 / 125. szám

⁴⁷³¹ Az Ujság, 9. évfolyam, 1911-05-30 / 126. szám

⁴⁷³² Az Ujság, 1911. június/1, 9. évfolyam, 1911-06-03 / 130. szám

⁴⁷³³ Reichspost, September 1911-09-13

⁴⁷³⁴ Das Vaterland, Oktober 1911-10-03

⁴⁷³⁵ Az Ujság, 1911. szeptember/2, 9. évfolyam, 1911-09-17 / 221. szám

⁴⁷³⁶ Das Vaterland, Oktober 1911-10-03

⁴⁷³⁷ Allgemeiner Tiroler Anzeiger, November 1911-11-15

⁴⁷³⁸ Pécsi Napló, 20. évfolyam, 1911-12-14 / 283. szám

Reichspost, September 1911-09-13

⁴⁷³⁹ Pesti Hírlap, 33. évfolyam, 1911-12-16 / 298. szám

⁴⁷⁴⁰ Az Ujság, 1911. december/2, 9. évfolyam, 1911-12-20 / 301. szám

⁴⁷⁴¹ Az Ujság, 1911. december/2, 9. évfolyam, 1911-12-23 / 304. szám

50 kilométer per óra) sebességgel képes haladni. 56 torpedójármű tekinthető használatra késznek. Hat tengeralattjáróval harcoltunk tíz olasz ellen.⁴⁷⁴²

1912.

1912.01.15-16-án Jaffa következett.

1912.01.16-17-én Haifa-t kereste fel.

1912.01.17-30-ig Bejrút-ban járt.⁴⁷⁴³

1912.01.30-31-én a szíriai Tripoliban kötött ki.⁴⁷⁴⁴

1912.02.01-04-én Alexandretta vizein horgonyzott.⁴⁷⁴⁵

1912.02.05-06-án Mersine-ban (Törökország) volt.

„Távirati Jelentés szerint a Mária Terézia hadihajó Ajaxból jövede hó 5-ikén Mersinába érkezett, ahonnan ma indul tovább.”⁴⁷⁴⁶

1912.02.07-08-án Adalia-ban (Törökország) állt meg.

„Távirati értesítés szerint a Mária Terézia hadihajó tegnap Adaliába érkezett, ahonnan Makriba megy.”⁴⁷⁴⁷

1912.02.08-13-án Makri-t (Görögország) kereste fel.

1912.02.13-18-án Marmarizza-ban vetett horgonyt.⁴⁷⁴⁸

1912.02.19-22-én a Griva-öbölbe futott be.

1912.02.23-26-án Vathi következett a Samos szigeten.⁴⁷⁴⁹ Samos uralkodója felkereste a hajót.

1912.02.27-1912.03.02-ig Syra-n (Syre) tartózkodott.⁴⁷⁵⁰ Itt szemet vételezett.⁴⁷⁵¹

1912.03.05-06-án Kios-ban (Gemlik, Törökország) volt.

1912.03.06-07-én Cesme (Törökország) következett.

1912.03.07-19-ig Szmirna-ban kötött ki.⁴⁷⁵²

1912.03.21-24-én Pylos-ban állt meg.

1912.03.25-28-án Kefalonia-ban vetett horgonyt.

1912.03.29-1912.04.01-én Patras látta vendégül.

1912.04.01-08-án Korinthosz-ban járt.

1912.04.09-10-én Port-Itea-ban (Görögország) volt.

1912.04.10-14-én Patras következett.

1912.04.15-17-én Navarin-ba (feltehetőleg Pülosz) érkezett.

1912.04.17-22-én Zante (Zákinthosz) vizein járt.

1912.04.22-28-án Argostoli, Kefalónia-ban horgonyzott.

1912.04.28-án érkezett meg Teodo-ba.

1912.05.08-tól a nyári hajóraj tagja.

1912.09.02-án Polából ismét a levantei vizekre hajózott.⁴⁷⁵³

1912.09.05-11-én befutott Syra kikötőjébe.

1912.09.14-1912.10.01-ig Bejrút-ban volt.

1912.10.03-án felkereste St. Jean d Acre-t.

1912.10.03-04-én Saida-ban járt.

1912.10.04-én megállt Sur-ban.

1912.10.04-06-án Haifa-ban volt.

1912.10.08-1912.11.01-ig Alexandriában vetett horgonyt.

⁴⁷⁴² Innviertler Volkszeitung, Juli-Dezember 1911-10-06

⁴⁷⁴³ Pesti Napló, 63. évfolyam, 1912-01-19 / 16. szám

⁴⁷⁴⁴ Az Ujság, 1912. február/1, 10. évfolyam, 1912-02-01 / 27. szám

⁴⁷⁴⁵ Az Ujság, 1912. február/1, 10. évfolyam, 1912-02-03 / 29. szám

⁴⁷⁴⁶ Az Ujság, 1912. február/1, 10. évfolyam, 1912-02-07 / 32. szám

⁴⁷⁴⁷ Az Ujság, 1912. február/1, 10. évfolyam, 1912-02-09 / 34. szám

⁴⁷⁴⁸ Az Ujság, 1912. február/2, 10. évfolyam, 1912-02-16 / 40. szám

⁴⁷⁴⁹ Az Ujság, 1912. február/2, 10. évfolyam, 1912-02-25 / 48. szám

⁴⁷⁵⁰ Az Ujság, 1912. február/2, 10. évfolyam, 1912-02-29 / 51. szám

⁴⁷⁵¹ Arbeiterwille - Neue Zeit, Februar 1912-02-28

⁴⁷⁵² Az Ujság, 10. évfolyam, 1912-03-09 / 59. szám

⁴⁷⁵³ Az Ujság, 1912. szeptember/1, 10. évfolyam, 1912-09-03 / 208. szám

1912.11.04-1912.12.04-ig Szalonikiben (Niki) volt, mert kitört a balkáni háború.⁴⁷⁵⁴ Itt a főkonzulátus rendelkezésére állt a hajó.⁴⁷⁵⁵ Egy ideig feltételezték, hogy a hajó megsérült, de nem az SMS Mária Terézia futott aknára, hanem, egy a közelében elhaladó görög teherhajó.⁴⁷⁵⁶ A Magyar Távirati Iroda jelenti: A tengerészeti osztályhoz érkezett távirati jelentés szerint a Mária Terézia hadihajó épen érkezett Szalonikiba.⁴⁷⁵⁷ A görögök elfoglalták a Balkán egy részét. „Szalonikiból menekülnek a magyarok. A véres háború, Törökország közeli összeomlása sokféle vonatkozásban érinti a magyar kereskedelmet is. A Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaságnak Szalonikiben kiterjedt üzletkörű expozitúrája van, amely a mozgósítás és később a háború alatt zavartalanul folytatta munkáját. Jöttek azonban a görögök és alaposan fenyegették a nagy kikötővárost. Konzulunk nyomban jelentette Bécsnek, hogy az osztrák és magyar alattvalók nincsenek biztonságban, küldjenek hajót. Két nap előtt megjelent a Mária Terézia cirkáló, amelyre elsőknek a Magyar Bank tisztviselői szálltak. Itt biztonságba helyezték a bank pénztárait és értékeit. Tegnap, hétfőn délután távirati értesítést kapott Székely Ferenc, a Magyar Bank vezérigazgatója arról, hogy a szaloniki fiók elhagyta a várost. Holnap talán már srappellek röpködnek fölötte.”⁴⁷⁵⁸

A cirkáló hajó és egy Lloyd gőzös fedélzetén szállították át a menekülteket Boszniába. Ekkor az I. cirkálóosztály tagja lett. Ez három páncélozott cirkálójából és három könnyűcirkálóból állt, Paul Fiedler altengernagy parancsnoksága alatt.⁴⁷⁵⁹

„A Mária Terézia: Trieszt, nov. 4. (Saját tudósítónktól.) Ma délután az a hír volt elterjedve, hogy a Mária Terézia hadihajó a szaloniki kikötőben aknára került és fölrobbant. A pólai tengerészeti hivatalnál estig ezt a hírt nem erősítették meg.

Póla, nov. 4. (Saját tudósítónktól) Az itteni tengerészeti hivatal azt a hírt kapta, hogy a Mária Terézia hadihajó több görög hadihajóval együtt a szaloniki kikötőben volt. Török hadihajók a görögöket levegőbe robbantották, de a Mária Terézia teljesen sértetlen maradt.⁴⁷⁶⁰

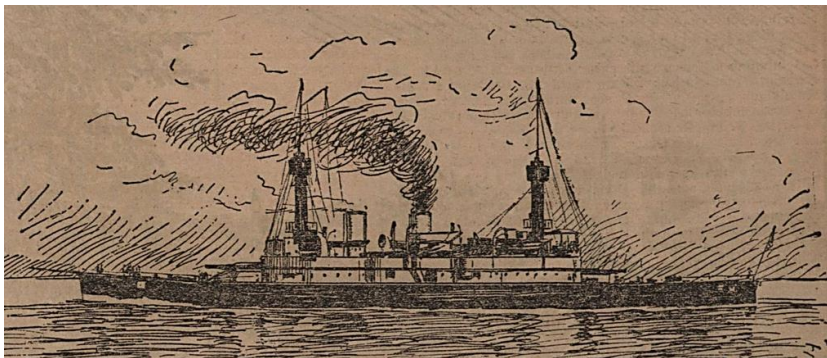
Később a szerbek azt állították, hogy nem a török Hamidijeh hadihajó lőtte szét a görög hajókat San Giovanni kikötőben, hanem az SMS Mária Terézia. De ez nem több szerb rágalomnál.⁴⁷⁶¹

A Monarchia térségbe hét hadihajót (Erzherzog Franz Ferdinand, Radetzky, Zrínyi, Admiral Spaun, Maria Terézia és két romboló) tudna összpontosítani, fedélzetükön 8600 tengerésszel. A partraszálló erő ekkor 1500 fő lenne, 8 ágyúval és több géppuskával.⁴⁷⁶²

1912.11.09-én Szalonikit elfoglalták a görögök.⁴⁷⁶³

1912.11.19-én a King Georg angol hajó érkezett Szalonikibe. Egy görög üteg tisztelgő lövést adott le éles lőszerrel. Ezek közül 20 db az SMS Mária Terézia közelében csapódott a tengerbe. A hajó parancsnoka panaszt tett.⁴⁷⁶⁴

December 2-án visszarendelték Polába.⁴⁷⁶⁵

4766

⁴⁷⁵⁴ Budapesti Hírlap, 32. évfolyam, 1912-11-02 / 259. szám

Arbeiterwille - Neue Zeit, November 1912-11-05

⁴⁷⁵⁵ Az Ujság, 10. évfolyam, 1912-11-26 / 280. szám

⁴⁷⁵⁶ Linzer Volksblatt, November 1912-11-06

⁴⁷⁵⁷ Budapesti Hírlap, 32. évfolyam, 1912-11-05 / 261. szám

⁴⁷⁵⁸ Délmagyarország, 1. évfolyam, 1912-11-06 / 72. szám

⁴⁷⁵⁹ https://military-history.fandom.com/wiki/SMS_Kaiserin_und_K%C3%B6nigin_Maria_Theresia

⁴⁷⁶⁰ Pesti Hírlap, 34. évfolyam, 1912-11-05 / 262. szám

⁴⁷⁶¹ Innsbrucker Nachrichten, März 1913-03-17

⁴⁷⁶² Die Zeit, November 1912-11-04

⁴⁷⁶³ Neue Warte am Inn, Juli-Dezember 1912-11-09

⁴⁷⁶⁴ Wiener Allgemeine Zeitung, November 1912-11-19

⁴⁷⁶⁵ Budapesti Hírlap, 32. évfolyam, 1912-12-03 / 285. szám

⁴⁷⁶⁶ Illustrierte Kronen Zeitung, November 1912-11-02

1912.12.06-án futott be Polába.
1912.12.07-én áthajózott Spalató-ba.
1912.12.20-án elkezdtek a kazánjai javítását Polában.⁴⁷⁶⁷

1913.

1913.02.17-én Polából Levante felé hajózott el, az SMS Kaiserin Elisabeth társaságában.⁴⁷⁶⁸
1913.02.21-1913.03.05-ig Smyrna-ban jártak. Itt 1913.02.27-én a hajó legénysége segítséget nyújtott a városban kitört tüzvész eloltásában.
1913.03.06-07-én Syra-ban volt.
1913.03.08-25-ig Saloniki kikötőjében horgonyzott.⁴⁷⁶⁹
1913.03.29-én érkezett Cattaro-ba.
1913.05.26-án Polában leszerelték.

„Szabadságolják a tengerészeket is. Bécsből jelentik. A „Habsburg“, „Árpád“, „Babenberg“ és „Mária Terézia“ hadihajókat, valamint néhány kisebb járművet és torpedónaszádot a napokban szolgálaton kívül helyezték. Az ekként fölösleges tartaléklegénységet, amíg végleges elbocsájtása az aktív szolgálatból lehetséges lesz, a szolgálat alakulása szerint hosszabb-rövidebb időre szabadságolják.”⁴⁷⁷⁰
Ekkor körülbelül 2400 tengerészt szabadságoltak.⁴⁷⁷¹

1914.

1914-ben egy kiképző körútra küldték volna a Földközi-tenger nyugati medencéjébe⁴⁷⁷², fedélzetén másodéves kadéttal, de ez elmaradt a főgép meghibásodása miatt.
„A Mária Terézia czirkáló, a Saida gyorsczirkáló, a Zara torpedóromboló, a Gea torpedóraktárhajó, hat torpedóhajó és tizenegy torpedónaszád új felszerelést kap.”⁴⁷⁷³
1914 májusában teljesen elavultnak tartják már a hajót.⁴⁷⁷⁴
1914.08.20-án tudták csak üzembe helyezni.
1914.08.27-től Sebenico-ban állomás és őrhajó.
1914.12.23-án visszatért Polába.

1915.

Ebben az évben Sebenico-ban állomás és őrhajó. Vízáró válaszfalait acélgerendákkal erősítették meg Sebenicóban.⁴⁷⁷⁵

1916.

Ebben az évben Sebenico-ban állomás és őrhajó.

1917-1918.

Az év elején Sebenico-ban állomás és őrhajó, majd 1917.01.31-én visszahajózott Polába.
1917.02.07-től Polában szolgálaton kívül helyezték. Lövegeit kiszerezték és a szárazföldre, az olasz frontra szállították.
Ez után a német földközi-tengeri tengeralattjáró flotta lakóhajója 1917.02.16-tól. Ekkor 30 tiszt és 320 tengerész lakott rajta.

1920.

1920. január végén az antant Nagy-Britanniának ítélte. Utóbb eladták az olasz Vaccaro & Co. Acélműnek, amely cég az Elba szigeti Portoferraióban lebontotta.

⁴⁷⁶⁷ <https://docplayer.hu/40612906-Small-protected-torpedo-cruisers-sms-panther.html>

⁴⁷⁶⁸ Budapesti Hírlap, 33. évfolyam, 1913-02-19 / 43. szám

⁴⁷⁶⁹ Egerer Anzeiger, Máj 1913-03-11

⁴⁷⁷⁰ Pesti Napló, 64. évfolyam, 1913-05-23 / 121. szám

⁴⁷⁷¹ Innsbrucker Nachrichten, Mai 1913-05-24

⁴⁷⁷² Világ, 5. évfolyam, 1914-06-16 / 139. szám

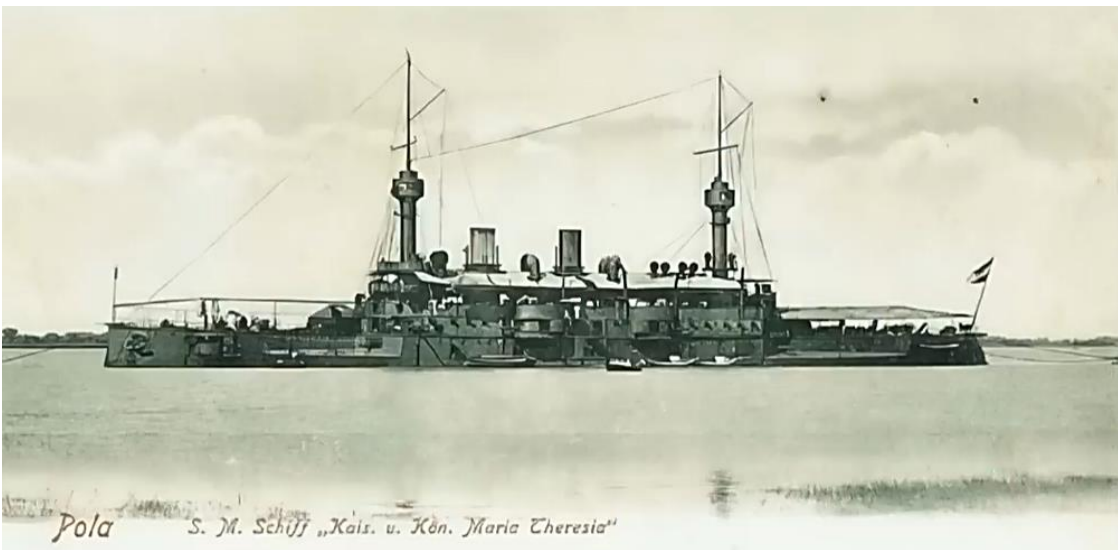
⁴⁷⁷³ Az Újság, 12. évfolyam, 1914-05-23 / 120. szám

⁴⁷⁷⁴ Allgemeiner Tiroler Anzeiger, Mai 1914-05-13

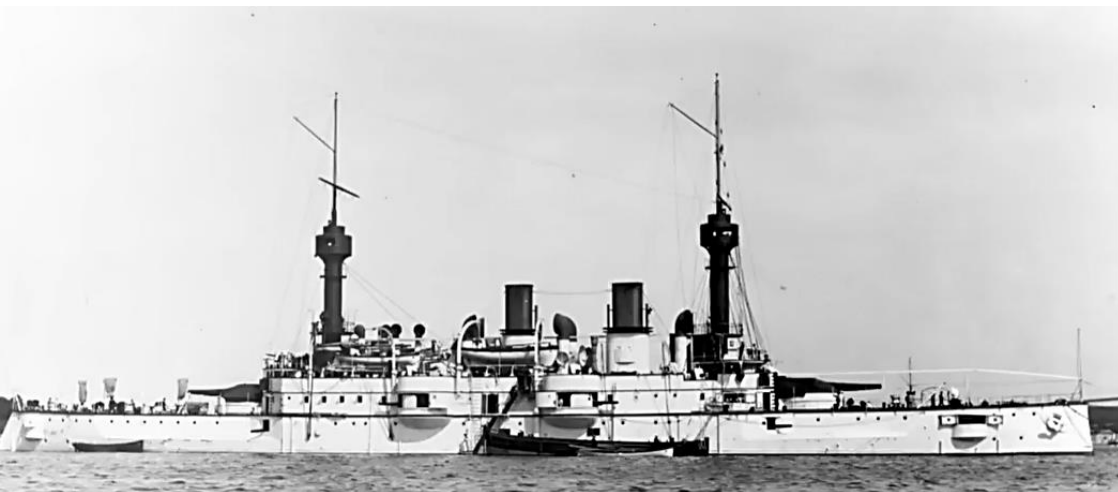
⁴⁷⁷⁵ <https://docplayer.hu/40612906-Small-protected-torpedo-cruisers-sms-panther.html>

4776

4777

4778

4776 <https://www.youtube.com/watch?v=La7-H0WCCFg>
4777 <https://www.youtube.com/watch?v=La7-H0WCCFg>
4778 <https://www.youtube.com/watch?v=La7-H0WCCFg>

4779

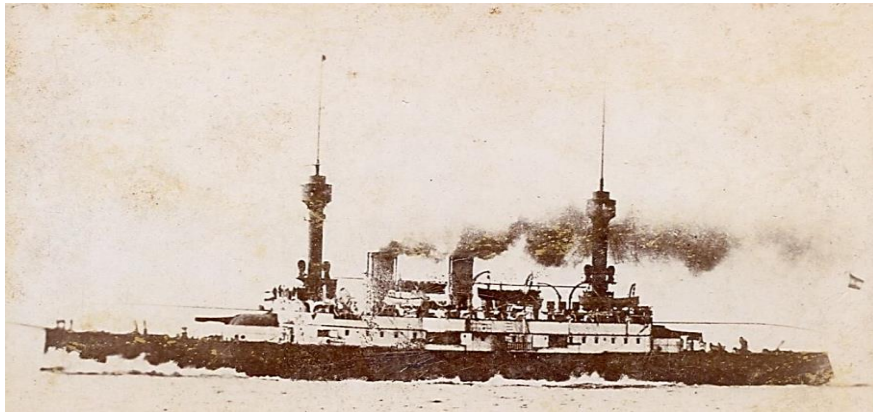

4780

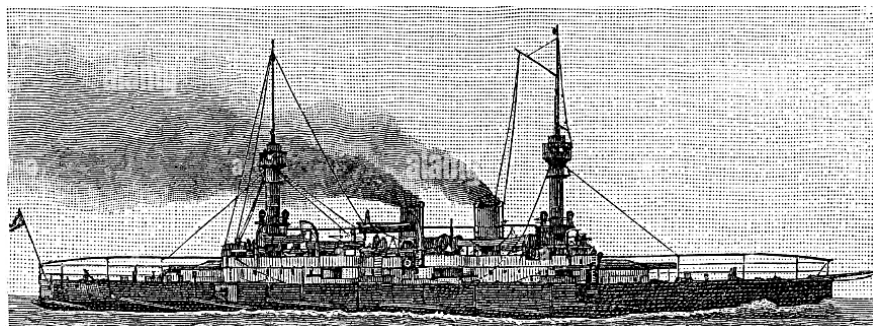

4781

4779 <https://www.youtube.com/watch?v=La7-H0WCCFg>
4780 <https://www.youtube.com/watch?v=La7-H0WCCFg>
4781 <https://www.youtube.com/watch?v=La7-H0WCCFg>

4782

4783

4785

Irodalmak:

Kovács Péter; K.U.K. Österreich-Ungarn Kriegsmarine; SMS Kaiserin und Königin Maria Theresia; Armoured cruiser imperial and royal Austro-Hungaryan Navy – Páncélos cirkáló, Osztrák-Magyar Haditengerészet

Jesse Russel, Ronald Cohn; Sms Kaiserin und Königin Maria Theresi, Book on Demand, 2012, 124 page. ISBN 5511930520, 9785511930527

4782 https://www.muzeumantikvarium.hu/item/-17-3304?set_lang=en

4783 <https://www.alamy.de/sms-kaiserin-und-konigin-maria-theresia-kaiserin-und-konigin-maria-theresia-ein-gepanzterter-kreuzer-kreuzer-der-kaiserlich-osterreichisch-ungarischen-marine-osterreichrammkreuzer-sms-kaiserin-und-konigin-maria-theresia-war-ein-panzerkreuzer-der-k-u-k-kriegsmarine-osterreich-historisch-digital-verbesserte-wiedergabe-eines-originals-aus-dem-19-jahrhundert-digitale-produktion-einer-originalanlage-aus-dem-19-jahrhundert-image339670207.html>

4784 <https://www.dorotheum.com/de/1/60113011/>

4785 <https://www.wimstore.com/produkt/s-m-s-kaiserin-und-koenigin-maria-theresia/>

4786

Paracsnoka:

1895. Pörtl Károly (utóbb ellentengernagy)⁴⁷⁸⁷

1895. Karl Spetzler v. Oltramar sorhajókapitány.

1896. Ritter Perin v. Wogenburg sorhajókapitány

1897. Ritter von Broich sorhajókapitány (Gustav Ritter v. Brosch)⁴⁷⁸⁸

Contreadmiral Gustav Ritter v. Brosch.

4789

1898. Julius von Ripper

Nontre-Admiral v. Ripper.

4790

⁴⁷⁸⁶ https://www.shipmodell.com/index_files/SHIPMODELL_SMS_Kaiserin_und_Konigin_Maria_Theresia.htm

⁴⁷⁸⁷ A Pallas nagy lexikona, 18. kötet: II. pótkötet, K-Z (1900) P / Prado

⁴⁷⁸⁸ Linzer Tages-Post, Februar 1897-02-10

⁴⁷⁸⁹ Sport und Salon, Juli-Dezember 1901-10-19

⁴⁷⁹⁰ Neugigkeits-Welt-Blatt, November 1905-11-18

1900-1901.05.12. Victor Ritter Bless von Sambuchi (zaibuschi Pless Viktor) sorhajókapitány

*Victor Ritter Bless von Sambuchi*⁴⁷⁹¹

1901.05.12-től (máshol már februárban átveszi a hajót) Anton Haus sorhajókapitány (1917-től főtengeternagy)

(A kínai vizeken a Monarchia részéről ő lett a rangban legmagasabb parancsnok.⁴⁷⁹²)

1902. Konstantin Ritter von Schwarz sorhajókapitány

1905.07.20-án Artur Freiherr Bourzignon v. Baumberg fregattkapitány

1911 Josef Rodler (Nodler) fregattkapitány

Admirális:

1898. Franz Freiherr von Minutillo altengernagy zászlóshajója

1901. Montecucolli tengernagy

⁴⁷⁹¹ Das interessante Blatt, Januar-Juni 1900-06-28

⁴⁷⁹² Gonda Béla szerk.: A Tenger 3. évfolyam 19133. szám